

Marcos ayvu porã ombopara va'ekue

Marcos ayvu porã ombopara va'ekue

Jesus rekokue Marcos omombe'u vy ijayvu Mateus ha'e Lucas omombe'ua rupi avi. Jypy guive Marcos omombe'u Jesus nhandereraa jepe aguã ipo'aka va'ea, mba'eta ipo'aka nhe'ẽ vai gui oipe'a aguã (1.21-27), nhomonguera aguã (1.32-34), jajejavyague ombogue aguã (2.1-12), yvytu atã omombytu'u aguã (4.35-41) ha'e omano va'ekue omboete jevy aguã (5.22-42).

Jesus ipo'akapa va'eri ndou raka'e joguereko poyi aguã, ha'e rã nhanderekovia guekove ome'ẽ aguã, ha'e ae aipoe'iague rami vy: “Ava ra'y ojeapo va'ekue eteve voi jojokuai aguã e'ỹ ou, ha'e rã tembiguai rami oiko aguã, ha'e guekove ome'ẽ aguã heta rekovia, ogueraa jepe aguã” (10.45). Ojeupe ae “Ava ra'y ojeapo va'ekue” he'i, mba'eta Nguuetea gui ko vvy re ou vy ava ojeapo vy onhemo'yvyĩ ete raka'e, kuruxu re omano guive. Ha'e rami teĩ omanoague gui onhemboete ju, ha'e guemimbo'e kuery pe ojexa uka guive. Ha'e kuery pe aipoe'i: “Tapeo opa rupi, vvy jave re ikuai va'e ha'e javive pe pemombe'u ayvu porã” (16.15). Ha'e nunga rupi nhandevy pe voi omombe'ua ayvu porã Jesus nhandereraa jepea regua.

1 ¹Nhanderuete Ra'y Jesus Cristo reko regua ayvu porã ijypya.

Mateus 3.1-6; Lucas 3.1-6

²Profeta Isaías ombopara vy aipoe'iague rami oiko: “Ne'exa, nerenonderã ambou 'rã xerembiguai. Ha'e va'e oguereko katu 'rã nderaperã.”^a

³Ha'e rami vy tekoe e'ỹa py ijayvu atã 'rã: ‘Pereko katu Senhor raperã, pembo'yvi ou aguã', he'i 'rã.’”^b

^b 1.3 João Batista ma Jesus raperã oguereko katua rupi ijayvu raka'e, mba'eta heta va'e kuery pe omombe'u oikovy opa marã rei ikuaia gui ojepe'a vy Jesus re ojerovia aguã (Isaías 40.3).

^a 1.2 Malaquias 3.1

⁴Ha'ekue rami ae João Batista ojekuaa raka'e tekoa e'ÿa py. Omombe'u oikovy pavẽ ojeko rerova vy onhemongarai uka aguã, ojevavyague omboguepaa aguã.^c

⁵Ha'e va'e oikoa py jogueru Judéia katy'i ikuai va'e ha'e Jerusalém pygua kuery ha'e javi. Ojevavyague omombe'upa ramo omongarai Jordão yakã py.

⁶João ao ma camelo rague guigua, ha'e rã iku'a xã ma ipirekue guigua. Tuku ha'e ei ka'aguy regua ho'u oikovy.

Mateus 3.11; Lucas 3.15,16; João 1.19-28

⁷João ayvu omombe'u vy aipoe'i:

— Xerakykue ou 'rã peteĩ xegui yvateve va'e. Ha'e va'e gui xe'vyvỹve va'e vy nda'evei ajero'a vy ipy regua xã ajora aguã voi.

⁸Xee ma romongarai yy py. Ha'e rã ha'e ma Nhe'ẽ Ky'a E'ÿ reve rã penemongarai.^d

Mateus 3.13-17; Lucas 3.21,22; João 1.32-34

⁹Ha'e va'e jave Galiléia regua Nazaré tetã gui Jesus ou. Ha'e vy João pe onhemongarai uka Jordão yakã py.

¹⁰Yy gui oẽ vyve oexa yva ojepe'a, ha'e apykaxu'i rami hexe Nhe'ẽ oguejy ouvy rã.

¹¹Ha'e ramo onhendu peteĩ ayvu yva gui:

— Ndee ma Xera'y roayvu ete ha'e roguerovy'a va'e — he'i va'e.

Mateus 4.1-11; Lucas 4.1-13

¹²Ha'e rire'ive tekoa e'ÿa katy Nhe'ẽ ogueraa.

¹³Ha'e py ma quarenta ára oĩ Satanás oeko a'ã rã. Mymba inharõ va'e mbyte py oĩ teĩ anjo kuery opena.^e

Mateus 4.12-17; Lucas 4.14,15

¹⁴Nhuã py João omboty'a ma rire Jesus ojevvy ju Galiléia katy, Nhanderuete guigua ayvu porã omombe'u vy.

¹⁵Ha'e vy aipoe'i:

— Ára ojeupity ma, namombyryvei ma Nhanderuete po'akaa ojekuaa aguã. Pejeko rerova, ha'e perovia ayvu porã.

Mateus 4.18-22; Lucas 5.1-11

¹⁶Galiléia yupa yv'ýry rupi oiko vy oexa mokoĩ joegua Simão ha'e André. Ha'e kuery ma pira mbo'aa rupi ikuai vy yy py pira mbo'aa omombo okuapy.

c 1.4 João 1.6-8,19-23 **d** 1.7,8 Atos 19.4 **e** 1.13 Hebreus 2.18; 4.15

17 Ha'e va'e kuery pe Jesus aipoe'i:

— Peju ke xerakykue. Xee ma avakue jouarã ju 'rã romoingo — he'i.

18 Ha'e ramove ha'e kuery oejapa vyvoi pira mbo'aa, ha'e oje'oi hupive.

19 Oove'ia py oexa Zebedeu ra'y Tiago ha'e tyvy João, kanoã py pira mbo'aa omoatyrõ okuapy rã.

20 Ha'e vyve oenoĩ. Ha'e rã ha'e kuery ma nguu Zebedeu ha'e hembiguai kuery kanoã py oaja vy oo Jesus rakykue.

Lucas 4.31-37

21 Ha'e rire ovaẽ Cafarnaum tetã py. Sábado ára py onhembo'eaty oĩ va'e py oo nhombo'e vy.

22 Nhombo'e rã pavẽ oendu vy onhemondyi okuapy, mba'eta opo'akaa rupi ijayvu, kuaxia re nhombo'e va'ety kuery rami e'ỹ.

23 Are'ỹ'i re onhembo'eaty py ou peteĩ ava nhe'ẽ vai onhemondea va'e. Ha'e va'e ma oja'pukai atã:

24 — Jesus Nazaré pygua va'e, mba'e tu ndee rereko orereve? Oremokanhy aguã teve reju? Xee ma aikuaa ndee Nhanderueté guiguaiky'a e'ỹ va'e reikoa — he'i.

25 Ha'e ramo ixupe Jesus ijayvu atã vy aipoe'i:

— Ekyriri, ha'e ejepe'a upe va'e ava gui — he'i.

26 Ha'e ramo nhe'ẽ vai omboryryipa ha'e oja'pukai atã reve ojepe'a ixugui.

27 Ikuai va'e kuery ha'e javi onhemondyipa vy oporandu joupe-upe:

— Mba'erã 'rã nda'u gui ramigua oiko? Mba'emo pyau re nhombo'earã teve? Mba'eta opo'akaa rupi ijayvu rã nhe'ẽ vai voi onhe'ẽ rendu — he'i okuapy.

28 Ha'e rire Galiléia yvy katy ha'e javi rupi onhendu Jesus mba'emo porã oja'pague.

Mateus 8.14,15; Lucas 4.38,39

29 Onhembo'eaty gui Jesus oẽ vy Tiago ha'e João reve jogueraa Simão ha'e André ro py.

30 Oo py ma Simão raixo ipire raku oupy. Ha'e ramo Jesus pe omombe'ua imba'eaxy.

31 Ha'e ramo onhemboja vy ipo re ojopy ramove ipire raku oaxa. Ha'e ramo opu'ã vy mba'emo oja'p ha'e kuery pe.

Mateus 8.16,17; Lucas 4.40,41

32 Ka'aru kuaray oike ta ma jave Jesus-a py oguerua imba'eaxy va'e ha'e anha gui oiko axy va'e ha'e javi.

33 Tetã pygua kuery ha'e javi onhemboaty avi okẽ py.

34 Ha'e ramo heta omonguera opa marãgua mba'eaxy gui oiko axy va'e, heta avi anha oipe'a omboayvu e'ỹ re, mba'eta ha'e kuery oikuaa mava'e paa.

Lucas 4.42-44

³⁵Ko'ê rai ramove Jesus opu'ã vy oo peteĩ henda tekoe e'ÿa oĩ va'e katy. Ha'e py ma onhembo'e oiny Nhanderue te pe.

³⁶Ha'e ramo Simão ma ou oeka vy, hupive ikuai va'e reve.

³⁷Ojou vy aipoe'i:

— Pavẽ rei ndereka.

³⁸Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— Amboae henda katy jaa kii rai'i tekoe ikuai va'e ha'e javi rupi, ha'e py voi ayvu amombe'u aguã, mba'eta ha'e rami aguã ae aju — he'i.

³⁹Ha'e rami vy Galilía yvy ha'e javi rupi oiko. Ha'e pygua onhembo'eaty ikuai va'e rupi omombe'u ayvu, oipe'a guive anha kuery.

Mateus 8.1-4; Lucas 5.12-16

⁴⁰Hexe onhemboja ovuy peteĩ lepra revegua. Ha'e vy guenapy'ã re oĩ reve ojerure:

— Lepra gui xeky'a'oxe vy xeky'a'o 'rãgue — he'i.

⁴¹Jesus omboaxy vy okuave'ẽ, ha'e hexe opoko vy aipoe'i:

— Xee ma roiky'a'oxe ae, ekuera ke — he'i.

⁴²Ha'e ramove lepra okanhymba ramo okuera.

⁴³Ha'e gui ixupe ijayvuve imondovy

⁴⁴vy aipoe'i:

— Emombe'u eme avave rei pe. Va'eri tereo sacerdote pe ejexa uka, ha'e rekueraague re eme'ẽ mymba Moisés omboparaague rami, heta va'e kuery oikuaa aguã — he'i.

⁴⁵Ha'e rami teĩ ava va'e oo vy opa rupi omombe'u. Ha'e rami rire tetã ikuai va'e rupi nda'evevei Jesus ovaẽ aguã. Tekoe e'ÿa rupi rive oiko mombyry. Ha'e ramo opa rupi gui jogueru oĩa py.

Mateus 9.1-8; Lucas 5.17-26

2 ¹Kueve ma rire Jesus ovaẽ ju Cafarnaum py. Ha'e ramove opa rupi omombe'upaa oo py oĩa.

²Heta ete ou ramo okẽ rexei'i oĩ aguã voi nda'evei. Ha'e rã ha'e kuery pe ayvu omombe'u.

³Oĩa py peteĩ oguata e'ÿ va'e oguerua. Irundy avakue ogueru teĩ

⁴heta va'e kuery gui nda'evei hexe onhemboja aguã. Ha'e ramo oĩa áry oo ao'ia oipe'a vy oipe'aague rupi omboguejy imba'eaxy va'e hupa reve.

⁵Ha'e kuery ojeroviaa Jesus oexa vy aipoe'i oguata e'ÿ va'e pe:

— Xera'y, rejevavyague omboguepaa ma — he'i.

⁶Ha'e gui kuaxia re nhombo'e va'ety kuery ha'e py oguapy okuapy va'e opy'a py aipoe'i:

7— Mba'e re tu po rami ijayvu? Po ramigua ma ayvu vai. Mava'e tu ombogue kuaa joeko vaiague, peteĩ'i e'ỹ vy? Ha'e va'e ma Nhanderuete — he'i okuapy.

8 Ha'e kuery opẽxaa Jesus oikuaa vy aipoe'i:

— Mba'e re tu po rami ri pendeayvu pendepy'a py?

9 Mba'exa nda'u ndaxyive xeyvu aguã uguata e'ỹ va'e pe: “Rejavyague omboguepaa ma” tyrã pa “Epuã, eupi nderupa, ha'e tereo”, ha'e aguã?

10 Ha'e rami avi peikuaa aguã Ava ra'y ojeapo va'ekue ko yvy re joeko vaiague ombogue aguã voi ipo'aka va'ea —

Oguata e'ỹ va'e pe ju aipoe'i:

11— Xee aipoe'e ndevy: Epuã, eupi nderupa, ha'e tereo ndero katy — he'i.^f

12 Ha'e ramove opuã vy oupi ngupa ituiaty, ha'e oẽ ovy pavẽ oexaa gui.

Ha'e kuery onhemondyipa vy ombojerovia Nhanderuete. Ha'e vy aipoe'i okuapy:

— Guĩ ramigua jaexa va'e'ỹ teri aỹ peve.

Mateus 9.9; Lucas 5.27,28

13 Teĩgue ju Jesus oo yupa katy. Heta va'e kuery ha'e javi ou ovaexĩ aguã. Ha'e ramo ombo'e.

14 Oovea py oexa Alfeu ra'y Levi imposto opagaaty py uguapy oiny rã. Ha'e vy aipoe'i:

— Eju xerupive — he'i. Ha'e ramove opuã vy oo hupive.

Mateus 9.10-13; Lucas 5.29-32

15 Ha'e gui Levi ro py Jesus oĩ mesa py. Hexeve ha'e hemimbo'e kuery reve heta ikuai imposto re nhombopaga va'ety ha'e heko vai va'ekue, mba'eta ha'e kuery ma Jesus rupive ikuai va'ety meme.

16 Ha'e rã fariseu kuery regua kuaxia re nhombo'e va'ety ikuai va'e ma oexa okuapy Jesus okaru rã heko vai va'ekue ha'e imposto re nhombopaga va'ety kuery reve. Ha'e rami vy oporandu hemimbo'e kuery pe:

— Mba'e re tu Jesus okaru [ha'e oy'u] ri imposto re nhombopaga va'ety ha'e ojevavypa va'e kuery reve?

17 Ha'e nunga Jesus oendu vy ombovai ha'e kuery pe:

— Hexaĩ va'e kuery ma ndoipotai 'rã poropoanoa, imba'eaxy va'e anho 'rã oipota. Ha'e rami vy xee ma heko porã va'e aenoĩ aguã e'ỹ aju, ha'e rã heko vai va'e anho.

Mateus 9.14-17; Lucas 5.33-39

18 João remimbo'e ha'e fariseu kuery okaru e'ỹ re jepi 'rã ikuai. Ha'e ramo amongue ou vy oporandu Jesus pe:

— Mba'e nunga rupi tu João remimbo'e ha'e fariseu remimbo'e kuery okaru e'ỹ re jepi ikuai, ha'e rã neremimbo'e kuery ma ha'e rami nda'ikuai?

¹⁹Jesus ombovai:

— Omendaa py ha'eve nda'u oenoĩ mbyre kuery okaru e'ỹ re ikuai aguã, ha'e kuery reve omenda va'e oĩ teria ja? Any, omenda va'e oĩ teria ja ha'e kuery nda'ikuai 'rãe okaru e'ỹ re.

²⁰Ha'e rami avi ovaẽ rã ha'e kuerya gui omenda va'e oipe'aa aguã ára. Ha'e va'e jave mae 'rã ha'e kuery okaru e'ỹ re ikuai.

²¹— Avave rei ao ymague re nombojai 'rã ajukue pyau ra'ykue, mba'eta ombojaague omboi 'rã ao ymague gui. Ha'e ramo oxoroa tuvixave 'rã.

²²Ha'e avave rei hyru ymague py nomboyruí 'rã vinho pyau. Ha'e rami e'ỹ rã ombovaipa 'rã hyru. Vinho ha'e hyru ivaipa 'rã. Ha'e rami 'rãgue py vinho pyau rã hyru pyau py 'rã omoĩ.

Mateus 12.1-8; Lucas 6.1-5

²³Peteĩ sábadó ára py Jesus guemimbo'e kuery reve oaxa ovy trigoty rupi. Hemimbo'e kuery ma ooa rupi oipo'o heravy hi'a.

²⁴Ha'e ramo fariseu kuery ha'e nunga oexa vy aipoe'i ixupe:

— Ma'ẽ, mba'e re tu neremimbo'e kuery ojapo sábadó py nda'evei va'eri?

²⁵Ombovai:

— Ndaperoayvui teve Davi ojexavai ha'e okaruxe vy oirũ kuery reve ojapo va'ekue?

²⁶Mba'eta Nhanderuete ro py oike raka'e sacerdote yvateve va'e Abiatar oĩ jave py, ha'e vy ho'u mbojape Senhor renonde omoĩ mbyre, ha'e kuery ho'u aguã nda'evei va'eri, sacerdote pe anho ha'eve. Ngupive ikuai va'e pe voi ome'ẽ avi — he'i.

²⁷Ha'e vy aipoe'ive ju:

— Sábadó ára ma avakue pe oejaa raka'e, ha'e rã sábadó pe avakue oejaa nda'ei.

²⁸Ha'e nunga rupi Ava ra'y ojeapo va'ekue ma sábadó ára re voi ipo'aka va'e.

Mateus 12.9-14; Lucas 6.6-11

3 ¹Teĩgue ju Jesus ovaẽ onhembo'eaty py. Ha'e py oĩ peteĩ ava ipo rovai piru va'e.

²Ha'e py ikuai va'e ma Jesus re oexa pota okuapy, sábadó py rã pa nhomonguera ra'ea oexa aguã, ijayvu reixe vy.

³Ha'e rã Jesus ma ava ipo piru va'e pe aipoe'i:

— Eju mbyte katy.

⁴Ha'e gui ha'e kuery pe ranhe oporandu:

— Ha'eve ri nda'u sábadó ára py jajapo porã tyrã pa jajapo vai? Ha'eve ri nda'u joekove jaraa jepe, tyrã pa tove tomano? — he'i. Ha'e rami teĩ okyriřimba okuapy.

⁵Ha'e ramo ipoxy ha'e iporiau rei reve oma'ẽ ijyvýry ikuai va'e re, ha'e kuery inhakã ratã ramo. Ha'e vy aipoe'i ava pe:

— Embo'yvi ndepo.

Ha'e ramo opo ombo'yvi vyve okuera.

⁶Ha'e rã fariseu kuery ma ojepe'a vy hovai jogueroayvu Herodes-a katygua kuery reve. Marã rami pa ojuka uka aguã re ijayvu okuapy.

Ye'ẽ rembe re heta omongueraague

⁷Ha'e gui Jesus guemimbo'e kuery reve oje'oi yupa katy. Heta ete ou Galiléia gui, Judéia,

⁸Jerusalém, Iduméia, Jordão yakã rovaigua, Tiro ha'e Sidom gui avi heta ete ou. Jesus mba'emo ojapoague omombe'ua rã oendu vy jogueru oia py.

⁹Ha'e ramo guemimbo'e kuery pe Jesus aipoe'i peteĩ kanoã ogueru aguã ha'e oĩ aguã, heta va'e kuery omboty rei e'ỹ aguã.

¹⁰Mba'eta heta omonguera ramo imba'eaxy va'e kuery nhomoanha-anha jogueruvy hexe opokoxe vy.^g

¹¹Nhe'ẽ vai revegua voi oexa vy henonde guenapy'ã re oĩ vy ojapukai reve aipoe'i:

— Ndee ma Nhanderuete Ra'y.

¹²Ha'e ramo ha'e kuery pe Jesus ijayvu atã oikuaa uka e'ỹ aguã re.

Mateus 10.1-4; Lucas 6.12-16

¹³Ha'e rire vyty oĩ va'e áry oẽ vy oenoĩ ha'e ae oipota va'e kuery. Ha'e ramo oia py ha'e kuery ou.

¹⁴Ha'e ramo doze oiporavo hexeve ikuai va'erã, ha'e gui ayvu omombe'u aguã katy omondouka aguã,

¹⁵ha'e ipo'akaa rupi anha kuery oipe'a aguã guive.

¹⁶Doze oiporavo va'ekue ma povae: Simão hery mboaerã Pedro omoĩ va'ekue,

¹⁷ha'e gui Zebedeu ra'y kuery Tiago ha'e tyvy João. Ha'e va'e kuery reryrã omoĩ Boanerges, “Yapu va'e ra'y kuery” he'ia.

¹⁸Ha'e gui André, Filipe, Bartolomeu, Mateus, Tomé, Alfeu ra'y Tiago, Tadeu, Simão Zelote,

¹⁹ha'e ijopy uka nhemiarã Judas Iscariotes avi.

Mateus 12.22-32; Lucas 11.14-23

²⁰Ha'e ramo ngoo katy ju oo. Ha'e ramive ma heta ete ju onhemboaty ramo neĩ okaru aguã ma voi nda'evei.

²¹Jesus retarã kuery ha'e nunga oendu vy ou ogueraa aguã, mba'eta omombe'ua rã oendu na'inhakã porãveia rami.

g 3.10 Mateus 4.23-25; Lucas 6.17-19

22 Ha'e py ikuai avi kuaxia re nhombo'e va'ety kuery Jerusalém gui ou va'ekue. Ha'e va'e kuery aipoe'i:

— Hexe tu anha ruvixa Belzebu rima onhemonde. Anha po'akaa rupi ae rima oipe'a oikovy anha kuery — he'i.^h

23 Ha'e ramo Jesus oenoimba vy ha'e kuery pe ijayvu mba'emo re ombojoja reve. Ha'e vy aipoe'i:

— Mba'exa 'rã tu anha ha'e ae onhemoxê?

24 Mba'eta joa pygua meme joe opu'ã vy nhomomba 'rã.

25 Peteĩ oo pygua meme joe opu'ã vy nhomomba avi 'rã.

26 Ha'e rami ae avi anha kuery jomeme opu'ã vy joo rami e'ỹ ikuai va'e rire nda'ikuaivei 'rãgue, okanhymba 'rã guive.

27 — Avave rei ma ndoikei 'rã ava ojeroviave va'e ro py imba'e rei-rei re imonda aguã, oipokua ranhe e'ỹ re. Oipokua rire vy 'rãe oipe'apa.

28 — Anhetê aipoa'e pendevy: Avakue ojejavyague ha'e ijayvu vaiague ombogueva aguã ma ha'eve meme.

29 Ha'e rã Nhe'ê Ky'a E'ỹ re ijayvu vaia ague ma nombogueai 'rã, ha'e nunga jejavya ma ombogueva va'erã e'ỹ — he'i.

30 Po rami ijayvu mba'eta “Hexe anha onhemonde” he'i okuapy ramo.

Mateus 12.46-50; Lucas 8.19-21

31 Ha'e rami jave ovaẽ ixy, tyvy ha'e heindy kuery. Oka py ikuai py oenoĩ uka.

32 Ha'e ramo heta ijyvýry uguapy okuapy va'e aipoe'i ixupe:

— Pee oka py ma ndexy, nderyvy ha'e nereindy kuery ikuai. Ndereka vy je ou — he'i.

33 Ha'e ramo ombovai:

— Marã ramigua tu ha'i ha'e xeryvy kuery?

34 Ha'e oyvýry uguapy va'e kuery re oma'ẽ vy aipoe'i:

— Peva'e ae ma ha'i ha'e xeryvy kuery.

35 Mba'eta Nhanderuete oipotaa rami ojapo va'e ma ha'i, xeryvy ha'e xereindy kuery ikuai.ⁱ

Mateus 13.1-9; Lucas 8.4-8

4 1 Teĩgue ju Jesus nhombo'e oiny yupa yvýry. Ha'e py heta ikuai ramo peteĩ kanoã py oĩ. Yy rembe re heta va'e kuery ikuai gui mombyry'i uguapy oiny. Ha'e rã heta va'e kuery ye'ẽ rembe re ikuai, ita ku'i reia py.

2 Ha'e gui opa mba'e re ombo'e mba'emo re ombojoja vy. Ha'e vy aipoe'i:

3 — Pejapyxaka ke. Peteĩ ava oo mba'emo ra'yĩ moaĩ vy.

4 Ha'e va'e omoaĩ rã amongue ha'yĩgue ho'a tape yvýry. Ha'e nunga ma guyra'i ou vy ho'upa.

⁵Amboae ma itaty yvy mbovy'i reia rupi ho'a. Ha'e nungakue ma yvy re ndoike pukui rire henhoĩ voi'i.

⁶Ha'e rami teĩ kuaray oẽ vy omombiru, ndapoi rã.

⁷Amboae ma juu mbyte rupi ho'a rire juu yvate vy ojukapa. Ha'e ramo ndai'ai.

⁸Ha'e rã amboae ma yvy porãa rupi ho'a. Ha'e nungakue ma henhoĩ porã, yvate ha'e hi'a porã guive. Trinta, sessenta, cem ha'yĩ peve oiko peteĩ-teĩ gui — he'i.

⁹Ha'e vy aipoe'ive ju:

— Ijapyxa oendu aguã oĩ va'e toendu.

Mateus 13.10-23; Lucas 8.9-15

¹⁰Jesus-a gui ojepe'apaa ma ramo hupive ikuai va'e hemimbo'e kuery doze va'e reve ou vy oporandu okuapy mba'emo re ombojoja vy ayvu omombe'u va'ekue re.

¹¹Ha'e ramo ombovai:

— Pendevy pe Nhanderuete oikuaa uka ipo'akaa py mba'emo oiko va'e ndoikuaa ukai va'ekue. Ha'e rã amboae kuery ma mba'emo re ambojojaa rupi anho 'rã ambo'e,

¹²ha'e kuery omaẽ teĩ ndoexa kuaai aguã, ha'e oendu teĩ noendu kuaai aguã, ojeko rerova e'y aguã ndoperdoaa aguã — he'i.'

¹³Ha'e gui ma ha'e kuery pe oporandu:

— Napendu kuaai teve mba'e nunga re ombojoja vy pa pova'e ayvu amombe'uague? Mba'exa tu ha'vy pendu kuaa ta ayvu amombe'u va'e ha'e javi?

¹⁴Ha'e gui mba'emo moaĩa ma omoaĩ ayvu.

¹⁵Po rami ikuai tape yv'yry omoaĩ mbyre rami: Ayvu oendu vy ojapyxaka teĩ Satanás ou vy ayvu oipe'a 'rã ha'e kuery re oĩ va'ekue.

¹⁶Ha'e gui po rami ma itaty reia rupi omoaĩ mbyre rami ikuai: Ayvu oendu vy ojopy vyvoi 'rã ovy'a reve.

¹⁷Ha'e rami teĩ ndapo pukui va'e rami avi ikuai. Are'y'i re ovaẽ 'rã imoingo axyarã, ha'e ayvu porã káuxa ijavyky reiarã. Ha'e nunga oiko rã ayvu porã rupi ikuaiaague gui ojepe'apa 'rã.

¹⁸Ha'e gui juu mbyte rupi omoaĩ mbyre rami ikuai va'e ma ayvu oendu avi,

¹⁹teĩ ko yvy re mba'emo ikuai va'e re openave vy, peráta, opa marãgua ojou porãve vy noendu potavei 'rã ayvu. Ha'e rami vy ndai'ai.

²⁰Ha'e rã yvy porãa rupi omoaĩ mbyre rami ikuai va'e ma ayvu oendu vy ojopy 'rã, hi'a porã 'rã guive trinta, sessenta, cem peteĩ-teĩ gui.

Lucas 8.16-18

²¹Ha'e gui aipoe'i avi:

— Tataendy nda'u nhamoendy vy jajao'i 'rã ri ajaka py, ha'e e'ỹ vy tupa guýry 'rã ri nhamoĩ? Any, imoiny oĩaty py ae 'rã jaupi imoiny.

22 Mba'eta ndoexa ukai pyre ojekuaapa 'rã, ha'e onhomi mbyre oikuaa ukapaa 'rã.

23 Ijapyxa oendu aguã oĩ va'e toendu — he'i.

24 Ha'e kuery pe aipoe'ive ju:

— Peikuaa pota porã ayvu pendu va'e re. Mba'eta joupe pejapoague rami ae 'rã ojapoa pende'vy, ojapoave 'rã guive.

25 Mba'eta mba'emo oguereko va'e pe ome'ẽave 'rã. Ha'e 'rã oguereko e'ỹ va'e gui ma oipe'apaa 'rã oguereko rei'i merami va'ekue.^k

Mba'emo ra'yĩ re ombojojaague

26 Aipoe'i avi:

— Nhanderuete po'akaa py oiko 'rã yvy re ava mba'emo ra'yĩgue onhotỹ va'e rami.

27 Mba'eta oke 'rã pyávy, ha'e 'rã ára py ovy 'rã. Ha'e ramia ja ha'yĩgue henhoĩ ha'e yvate 'rã marã rami paa oikuaa e'ỹ re.

28 Yvy ae ojapo 'rã hi'a aguã rami. Jypy'i ma henhoĩ, ha'e gui ipoty, ha'e gui ma ha'yĩ omonyẽ 'rã hi'a.

29 Hi'a ijajupa ma ramo ojayaa 'rã kyxe py, mba'eta ovaẽ ma omono'õ aguã.

Mateus 13.31,32; Lucas 13.18,19

30 Aipoe'ive ju:

— Marã ramigua nda'u Nhanderuete po'akaa py oiko va'e reve joo ramigua? Mba'e nunga re nda'u ha'eve ambojoja aguã?

31 Mostarda ra'yĩ re ha'eve, mba'eta ha'yĩgue ikuai va'e gui ruxãve'i va'e 'rã nhanhotỹ.

32 Ha'e gui nhanhotỹ ma rire yvate 'rã, mba'emo nhanhotỹ va'e ha'e javi gui tuvixave 'rã guive. Hakã voi tuvixa ramo guyra'i oveve va'e ou vy kuaray'ã py ojapo 'rã guaityrã.

Mateus 13.34,35

33 Heta ayvu ha'ekue ramigua omombe'u ha'e kuery pe mba'emo re ombojoja vy, ojapyxaka va'e kuery oendu kuaa peve.

34 Ha'e rami avi mba'emo re ombojoja e'ỹ re nda'ijayvui ha'e kuery pe. Ha'e 'rã guemimbo'e kuery pe ma omombe'u porãve kuerei 'rã ha'e kuery ae'ia py.

Mateus 8.23-27; Lucas 8.22-25

35 Ha'e va'e ára ka'aru'i Jesus aipoe'i ha'e kuery pe:

k 4.25 Mateus 13.10-15; Lucas 8.18; Tiago 1.22-25

— Jaaxa yupa rovaigua re — he'i.

³⁶Ha'e ramo heta va'e kuery omondoukapa ma vy ogueraa Jesus kanoã py oïague reve ae. Ha'e rã amboae kuery ma kanoã mboae py oo hakykue.

³⁷Ha'e gui ou vvytu atã ramo kanoã re yai ojeapi-api. Ha'e ramo kanoã py yy tynyẽ ta ma.

³⁸Ha'e rã Jesus ma kanoã revi katy oke oupy akãngyta áry. Ha'e ramo omomyĩ vy aipoe'i:

— Orembo'ea, ndee nerepenai va'e ty'y nhamanomba taa re?

³⁹Ha'e ramo ovy vy ijayvu atã vvytu ha'e yai pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Epytu'u, ekyriri ke — he'i. Ha'e ramove vvytu opytu'u, yai okyririmba guive.

⁴⁰Ha'e gui ma aipoe'i:

— Mba'e re tu guĩ rami pekyjepa? Mba'e re tu noĩ pejeroviaa? — he'i.

⁴¹Ha'e ramo ha'e kuery onhemondyipa vy joupe-upe ju aipoe'i:

— Marã ramigua tu peva'e ava, vvytu ha'e ye'ẽ voi onhe'ẽ rendu aguã?

Mateus 8.28-33; Lucas 8.26-34

5 ¹Ha'e rire yupa rovaigua re ovaẽ Gerasa pygua kuery vvy re.

²Oguejy ramove vvyra rupa oĩ va'e gui ovaexĩ ouvy peteĩ ava nhe'ẽ vai onhemondea va'e.

³Ha'e va'e ma itakua rupi tema oiko. Neĩ corrente py teĩ avave rei nomombytaai.

⁴Mba'eta ojopya vy ipy rupi corrente py ojokuaa teĩ omondo kuerei 'rã, ipy jokoa ferro guigua voi omondopa. Avave rei nda'ipo'akaai hexe.

⁵Pytũ nhavõ ha'e ára pukukue re ojapukai oikovy itakua rupi, vvyty áry guive. Onheungapa rei oikovy ita re.

⁶Ha'e gui ma mombyry gui oexa Jesus. Ha'e vy onha ouvy vy omboete.

⁷Ojapukai reve aipoe'i:

— Nhanderuate Yvate ete va'e Ra'y Jesus, mba'e tu ndee rereko xereve?

Nhanderuate rery rupi ajerure xemoingo axy e'ỹ aguã — he'i,

⁸mba'eta nhe'ẽ vai pe Jesus aipoe'i ae ma: “Ejepe'a ke upe va'e ava gui.”

⁹Ha'e gui Jesus oporandu:

— Marã rami tu nderery?

Ombovai:

— Xerery ma Heta va'e, mba'eta heta orekuai — he'i.

¹⁰Ha'e vy ojerure ha'e va'e vvy gui oipe'a e'ỹ aguã.

¹¹Ha'e'i py heta ikuai poryko vvyty áry okaruaty py.

¹²Ha'e ramo nhe'ẽ vai kuery aipoe'i Jesus pe:

— Oremondouka 'rãgue poryko kuerya katy ha'e kuery re ju roĩ aguã — he'i.

¹³Ha'e ramo Jesus omondouka. Ha'e gui nhe'ẽ vai kuery ojepe'a vy poryko re ju onhemonde. Dois mil poryko rãnda'u ikuai. Ha'e gui poryko kuery

onhemondyipa vy yvy'ã guy katy onha oje'oivy, ha'e yy py ho'apa vy oy'upa.

¹⁴Poryko re opena va'e kuery onhamba jogueravy tetã katy, ha'e mba'ety rupi ikuai va'e kuery pe guive omombe'u aguã.

Mateus 8.34; Lucas 8.35-39

Ha'e ramo ha'e pygua kuery oupa oexa aguã oiko va'ekue.

¹⁵Jesus oĩa py ha'e kuery ovaẽ vy oexa ava anha kuery onhemondeague va'e onhemonde ha'e hi'arandua oĩ porã ju ramo. Ha'e rami vy ndaekorãvei rei okuapy.

¹⁶Ha'e nunga hexaare kuery omombe'upa ava anha onhemondea va'e re oiko va'ekue, ha'e poryko re guive.

¹⁷Ha'e rami vy Jesus pe ojerure okuapy ha'e kuery rekoa gui ojepe'a aguã.

¹⁸Ha'e ramo kanoã py Jesus oĩ ramo ava anha onhemondeague va'e ojerure hupive oo aguã.

¹⁹Ha'e rami teĩ Jesus ndogueraai. Ha'e vy aipoe'i:

— Tereo ndero katy, ha'e neretarã kuery pe emombe'u Senhor nemboaxya rupi ojapo va'ekue ha'e javi — he'i.

²⁰Ha'e ramo oo vy Decápolis tetã rupi omboypy omombe'u aguã ixupe Jesus ojapo va'ekue ha'e javi. Ha'e ramo onhemondyĩ pavẽ.

Mateus 9.18,19; Lucas 8.40-42

²¹Yy rovaigua re kanoã py Jesus oo ju ramo heta ete oje'oi avi yeẽ rembe re oĩa katy.

²²Ovaẽ avi peteĩ ava Jairo hery va'e, onhembo'eaty pygua ruvixa. Ha'e va'e ma oexa Jesus vyve guenapy'ã re oĩ henonde.

²³Ha'e vy ojerure ete:

— Xerajy'i omano rai'i ma oupy. Eju ke hexe epoko, okuera vy oikove nho aguã — he'i.

²⁴Ha'e ramo Jesus oo hexeve.

Mateus 9.20-22; Lucas 8.43-48

Heta va'e kuery omboty rei oje'oivy hupive.

²⁵Oiko avi peteĩ kunha doze ma'etỹ re ma gueko re riae oiko va'e.

²⁶Poropoanoa kuery opa marã oguereko va'ekue, ha'e kuery pe kunha va'e mba'emo oguereko va'ekue ha'e javi ma ome'ẽ teĩ ndokueraí. Ha'e rami 'rãgue py nda'eveive tema ovy.

²⁷Jesus mba'emo ojapo oikovya omombe'ua rã kunha va'e oendu vy hakykue gui ou. Heta va'e mbyte gui opoko ijao re,

²⁸mba'eta aipoe'i vy: “Ijao re rive apoko teĩ akuera 'rã” he'i.

²⁹Ha'e ramove imba'eaxy opytu'u vyvoi, guete re oendu omba'eaxy gui okuera ma ra'ea.

30 Ha'e gui Jesus oikuaa vyvoi ixugui ipo'akaa oẽ rã. Ha'e vy heta mbyte pyve ojere vy oporandu:

— Mava'e tu xere opoko?

31 Ha'e ramo hemimbo'e kuery ombovai:

— Mba'e re tu teta nemboty rei va'eri “Mava'e tu xere opoko?” 're?

32 Ha'e gui Jesus oyvýry rupi omaẽ ho'amy, mava'e pa hexe opoko va'ekue oexa aguã.

33 Ha'e ramo kunha va'e ma okueraague oikuaa vy okyje va'eri oryryipa reve ou. Henonde guenapy'ã re oĩ vy omombe'u oiko va'ekue.

34 Ha'e ramo aipoe'i:

— Xerajy, rejeroiviaa ndereraa jepe. Tereo porã ke, tanemba'eaxyve eme.

Mateus 9.23-26; Lucas 8.49-56

35 Jesus ijayvu teri ho'amy reve amongue ou onhembo'eaty pygua ruvixa ro gui. Ha'e vy tuu pe aipoe'i okuapy:

— Nderajy omano ma. Mba'erã tu remoangeko teri porombo'ea?

36 Ha'e rã Jesus ma ha'e nunga ayvu re nopenai. Ha'e vy onhembo'eaty pygua ruvixa pe aipoe'i:

— Enhemondyi eme, ejerovia tema — he'i.

37 Avave rei ndogueraai ngupive, Pedro, Tiago ha'e tyvy João e'ỹ vy.

38 Onhembo'eaty pygua ruvixa ro py Jesus ovaẽ vy oendu opa marã onhendu va'e, ojae'o ha'e haxê-axê va'e guive.

39 Ha'e oike vy aipoe'i:

— Mba'e re tu opa marã penhendu pejae'o vy? Kunha'i nomanoi, oke rima — he'i.

40 Ha'e ramo ojojai rei okuapy. Ha'e gui omoẽ ukapa ma rire kunha'i va'e ituia py ogueroike tuu, ixy ha'e ngupive ogueraa va'ekue.

41 Ipo re ojopy vy aipoe'i:

— Talitá cumi — he'i, “Kunha'i, evy ke”, he'ia.

42 Ha'e ramove kunha'i va'e opu'ã vy uguata. Doze ma'etỹ ma uguereko. Ha'e ramo onhemondyi pavẽ.

43 Ha'e rã Jesus aipoe'i avave rei pe omombe'u e'ỹ aguã. Ha'e gui omongaru uka kunha'i va'e.

Mateus 13.53-58; Lucas 4.16-30

6 1 Ha'e gui Jesus guekoa katy oo guemimbo'e kuery reve.

2 Sábado ovaẽ ramo nhombo'e onhembo'eaty py.

Nhombo'e rã heta oendu vy onhemondyipa, ha'e vy aipoe'i:

— Magui nda'u ha'e rami oikuaa? Mba'exa tu ha'e ramigua 'arandu ixupe ome'ëa? Mba'exa nda'u mba'emo porã ojapo opo py?

³Peva'e e'ỹ ri nda'u oo apoa, ha'e Maria memby, Tiago ryke'y, José, Judas ha'e Simão ryke'y? Ha'e apy nhanembyte rupi e'ỹ teve ikuai heindy kuery? — he'i okuapy. Ha'e vy ndojou porãi.^l

⁴Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— Neĩ peteĩve profeta nda'ipoi hekoa pygua kuery ae omovaẽ porã va'erã — he'i.

⁵Ha'e rami rã ha'e py nda'evei mba'eve ojapo aguã opo'akaa rupi. Mbovy'i re opo omoĩ vy omonguera mba'eaxy gui.

⁶Ha'e kuery ndojeroviaia oexa vy onhemondyi. Ha'e rami vy tekoa ha'e katy rai-rai'i oĩ va'e rupi oo nhombo'e aguã.

Mateus 10.5-15; Lucas 9.1-6

⁷Doze guemimbo'e kuery Jesus oenoĩ vy ombopo'aka nhe'ẽ vai re. Ha'e vy mokõ-mokoĩ omondouka.

⁸Ha'e kuery pe aipoe'i:

— Mba'eve peraa eme tape rupi peguataa rupi, peteĩ popoka e'ỹ vy, neĩ mbojape, voko, neĩ peráta nda'evei.

⁹Pendepy regua pemoĩ aguã ha'eve teĩ peraa eme mokoĩ kamixa.

¹⁰Ha'e gui peteĩ oo py pevaẽa py ae 'rã pepyta ha'e va'e tekoa gui peove peve.

¹¹Ha'e rã tekoa py napenemovaẽai ha'e pendeyvua noendu potaai ramo pejepe'a 'rã ha'e gui. Ha'e pendepy regua gui peity-ity 'rã vvy ku'i, ha'e kuery pe peikuaa uka aguã peja peovya — he'i.^m

¹²Ha'e gui ma hemimbo'e kuery oje'oi vy heta va'e kuery pe omombe'u ojeko rerova aguã.

¹³Oipe'a reta anha kuery, ha'e heta avi imba'eaxy va'e omonguera azeite oikyty reve.

Mateus 14.1-12; Lucas 9.7-9

¹⁴Jesus re opa rupi ima'endu'aa ramo huvixave Herodes avi oendu. Ha'e va'e pe amongue aipoe'i avi:

— João Batista rima omanoague gui onhemboete ju. Ha'e vy 'rãe mba'emo ojapo oikovy opo'akaa rupi.

¹⁵Amboae ju aipoe'i ixupe:

— Elias rima — he'i.

Ha'e gui amboae ju aipoe'i:

— Peteĩ profeta oiko, yma oiko va'ekue ramigua rima — he'i.

¹⁶Ha'e rã Herodes ma ha'e nunga oendu vy aipoe'i:

— João akã xee ae ajaya uka va'ekue ri nhi'ã onhemboete ju — he'i.

¹⁷Mba'eta Herodes ae João ojopy vy nhuã py ojokua uka va'ekue guyvy Filipe ra'yxy Herodias káuxa, hexe omenda rire.

18 Mba'eta ixupe João “Nda'vei nderyvy ra'yxy rereko aguã” he'i ramo.
 19 Ha'e nunga rupi Herodias ndoayvui vy ojukaxe teĩ nda'vei,
 20 mba'eta João pe Herodes “Heko porã ha'e iky'a e'ỹ va'e” he'i vy okyje.
 Ha'e rami vy opena porã. Ijayvua oendu vy ndoikuaai rei teĩ ojapyxaka porã.

21 Peteĩ ára ta'yxy oipotaa rami oiko. Herodes ituiague ára py ngaru ojapo guembiguai kuery yvatekueve reve, xondaro ruvixa ha'e Galiléia pygua huvixa kuery pe guive.

22 Ha'e kuery ikuai py Herodias memby oike vy ojeroky ramo Herodes ha'e oenoĩ uka va'ekue oexa vy ojou porã okuapy. Ha'e ramo kunhataĩ pe huvixa aipoe'i:

— Ejerure reipota va'e re, xee ame'ẽ rã.

23 Oura guive:

— Mba'emo areko va'e mbyte rupi peve rejerure teĩ ame'ẽ rã — he'i.

24 Ha'e ramo kunhataĩ oo vy oxy pe ranhe oporandu:

— Mba'e nunga re tu tajerure?

Ixy ombovai:

— João Batista akãgue re — he'i.

25 Ha'e ramove huvixa oĩa py ju ou pojava vy aipoe'i:

— Aipota aỹ'i ma voi xevy reme'ẽ João Batista akãgue peteĩ hy'a py — he'i.

26 Ha'e ramo huvixa iporiau vaipa, teĩ mesa py hexeve ikuai va'e oendua py oura rire nda'vei ndojapoi aguã.

27 Ha'e rami vy ijukaarã omondouka vy ijayvu João akãgue ogueru aguã. Ha'e ramo nhuã py oo vy ojaya inhakã,

28 ha'e peteĩ hy'a py ogueru. Kunhataĩ pe ome'ẽ rã oxy pe ju ogueraa.

29 João remimbo'e kuery ha'e nunga oendu vy ou. Hetekue ogueraa vy onhono porã huparã ojapo pyre py.

Mateus 14.13-21; Lucas 9.10-17; João 6.1-14

30 Ha'e gui Jesus oĩa py apóstolo kuery ojevypa ju vy ixupe omombe'u ojapo va'ekue ha'e nhombo'eague ha'e javi.

31 Ha'e ramo aipoe'i ha'e kuery pe:

— Jaje'oi nhande kuery ae'i japytu'u ranhe peteĩ henda tekoa e'ỹa py — he'i, mba'eta heta oo ha'e ou va'e gui ha'e kuery okaru aguã ma voi nda'vei.

32 Ha'e rami vy ha'e kuery ae'i kanoã py oje'oi tekoa e'ỹa katy.

33 Ha'e kuery oje'oi rã heta oexa. Oexa kuaa vy tetã ikuai va'e ha'e javi gui onha jogueravy ha'e katy. Yvy rupi oo vy ha'e kuery ranhe ovaẽmba.

34 Ha'e ramo kanoã gui Jesus oguejy vyve heta ikuai va'e oexa. Ha'e vy omboaxy, mba'eta vexa'i ija e'ỹ va'e rami ikuai. Ha'e vy opa mba'e re ombo'e oiny.

- 35 Ka'aru'i jave Jesus-a py hemimbo'e kuery ou vy aipoe'i:
— Apy ma tekoea e'ÿa py nhandekuai, ka'aru ete ma guive.
- 36 Emondoukapa ha'vy imba'ety ha'e kii rai'i tekoea ikuai va'e rupi, ho'u va'erã ojogua aguã — he'i okuapy.
37 Ha'e ramo aipoe'i ha'e kuery pe:
— Peẽ ae peme'ẽ ho'u va'erã.
Ha'e rami rã ha'e kuery ombovai:
— Ore kuery pa toroo duzentos ára repy re torojogua mbojape ha'e kuery ho'u aguã? — he'i.
- 38 Ha'e ramo aipoe'i:
— Mbovy mbojape ha'vy pereko? Tapeo pexa.
Ha'e kuery oikuaa vy ombovai:
— Peteĩ nhiruĩ mbojape roguereko, mokoĩ pira'i guive — he'i.
- 39 Ha'e ramo nhuũ hovy reia oĩ va'e py Jesus omboguapy ukapa peteĩ henda-enda py.
- 40 Ha'ekue rami omboja'o peteĩ-teĩ henda py cem, ha'e rã amboae py ma cinqüenta ikuai aguã rami.
41 Ha'e gui Jesus ma peteĩ nhiruĩve mbojape ha'e mokoĩve pira ojopy vy yva re oma'ẽ reve oguerovy'a Nhanderuete. Oipe'ã-pe'ã'i vy ome'ẽ guemimbo'e kuery pe ombojoja aguã, mokoĩve pira'i guive omboja'o heta va'e kuery pe.
- 42 Ha'e javive okaru ma vy hevyatãmba.
- 43 Ha'e gui doze varai ju omono'õ mbojape ra'ykue ha'e pira rembyrekue.
- 44 Mbojape re avakue okaru va'ekue ma cinco mil.

Mateus 14.22-33; João 6.16-21

- 45 Ha'e rire'ive Jesus omondouka guemimbo'e kuery kanoã py ha'e kuery ranhe oaxa aguã yupa rovaigua re Betsaida katy, heta va'e kuery ha'e omondoukapa peve.
- 46 Omondoukapa ma vy vyvty áry oẽ ovy onhembo'e aguã.
47 Pytũ'i jave yy mbyte rupi kanoã oo oiny jave Jesus ma vyvty áry ha'e ae'i oĩ.
- 48 Hemimbo'e kuery renonde katy gui vyvty oipeju ramo ndopykui porãvei rã Jesus oexa. Ha'e gui ko'ẽ rai jave mae ha'e kuerya katy oo. Yy áry rupi uguata ouvy, ha'e kuery renonde oaxa ta merami.
- 49 Yy áry rupi uguata ouvy rã ha'e kuery oexa vy “Águe po” he'i vy ojavukai okuapy.
- 50 Mba'eta ha'e kuery Jesus oexa vy ndaekorãveipa.
Ha'e ramo ha'e kuery pe ijayvu vy aipoe'i:
— Pendepy'a guaxu ke, xee rima. Pkyje eme — he'i.
- 51 Ha'e vy ha'e kuery reve kanoã py oĩ ramove vyvty opytu'u. Ha'e ramo onhemondyipa okuapy,

⁵² mba'eta inhakã ratã vy ndoikuaai teri nei opo'akaa rupi mbojape omboetaveague.

Mateus 14.34-36

⁵³ Yy rovaigua re oaxa vy Genesaré yvy re ovaẽ. Ha'e py ma kanoã omboja.

⁵⁴ Kanoã gui ha'e kuery oẽmba ramove heta va'e kuery oexa kuaa okuapy Jesus.

⁵⁵ Ha'e rami vy tekoea ikuai va'e ha'e javi rupi onha-onha vy ogueru imba'eaxy va'e kuery. Hupa reve ogueru Jesus oĩa oendua katy.

⁵⁶ Ha'e gui ma tekoea py Jesus ovaẽa py rei, tetã e'ỹ vy imba'ety va'e kuerya py, e'ỹ vy tetã mbyte py mba'e ovaẽ rã oguerua 'rã imba'eaxy va'e kuery. Ovaẽ aguã py omoĩ vy ixupe ojerure ijao apy'i re ri jepe opoko aguã. Ha'e ramo opoko va'e ha'e javi okuera.

Mateus 15.1-20

7 ¹ Jesus-a py onhemboaty fariseu ha'e kuaxia re nhombo'e va'ety kuery Jerusalém gui ou va'ekue.

² Ha'e vy oexa rã hemimbo'e kuery regua ojepoei e'ỹ re okaru.

³ (Ha'e rã fariseu ha'e judeu kuery ha'e javi ma ymagua kuery nhombo'eague rami vy ojepoei ma vy mae 'rã okaru.

⁴ Tetã mbyte gui ovaẽ vy voi onhemoakỹ ranhe 'rã okaru aguã. Ha'e rami vy hekorã oeja pyre heta oguereko mba'emo ojai aguã: karo, yryru, oja overa va'e guigua, [ha'e tupa guive].)

⁵ Ha'e nunga rupi fariseu ha'e kuaxia re nhombo'e va'ety kuery oporandu Jesus pe:

— Mba'e re tu neremimbo'e kuery ma ymagua kuery nhombo'eague rami nda'ikuai? Mba'eta ojepoei e'ỹ re okaru.

⁶ Ha'e ramo ombovai:

— Pendeko porã merami rive va'e, peẽ kuery reko re profeta Isaías ha'evea rami ijayvu raka'e. Ha'e vy ombopara imoiny: “Kova'e kuery ma ojuru py rive xemboete, ha'e rã ipy'a ma mombyry xegui.

⁷ Avakue ojapo uka va'e re nhombo'e vy xembojerovia merami rive”, he'i va'ekue.”

⁸ Ha'e rami vy peẽ kuery Nhanderuete ojapo uka va'ekue ndapejapoi pekuapy, avakue ojapo uka va'e rive pejapoxeve vy — he'i.

⁹ Aipoe'ive ju:

— Peẽ kuery opa marã pemboyke Nhanderuete ojapo uka va'ekue, pende ae reko rami rive pendekuai aguã.

10 Mba'eta Moisés aipoe'i: “Remboete 'rã nderu ha'e ndexy. Ha'e rã nguú ha'e oxy re ijayvu vai va'e pejuka 'rã”, he'i va'ekue.^o

11 Ha'e rã peẽ ma aipopeje: “Nguú e'ỹ vy oxy pe amongue aipoe'i 'rã: ‘Mba'emo pẽvy peguarã areko va'ekue ma Nhanderuete pe ju amboaxa’, he'i teĩ ha'eva”, peje.

12 Ha'e rami vy tuu ha'e ixy napeipytyvõ ukai.

13 Ha'e rami py pemboyke Nhanderuete ayvu, pendereko rami rive penhomoingo vy. Peẽ kuery ha'e rami anho penhombõe. Oĩ retave ju ha'e va'e ramigua pejapo va'e — he'i.

14 Teĩgue ju heta va'e kuery oenoĩ vy aipoe'i:

— Pejapyxaka pavẽ peikuaa aguã.

15 Avakue ryepy py mba'emo oike va'e'ỹ omboeko ky'a. Avakue gui oẽ va'e anho 'rã omboeko ky'a.

16 [Ijapyxa oendu aguã oĩ va'e toendu] — he'i.

17 Ha'e gui heta va'e kuery oeja vy oike opy. Ha'e ramo hemimbo'e kuery ou vy ojerure mba'emo re ombojojaague omombe'u porãve aguã re.

18 Ha'e ramo ombovai:

— Peẽ voi teve napendu kuaai, ha'e ndapeikuaai? Avakue ryepy py oike va'e'ỹ 'rã omboeko ky'a,

19 mba'eta ndoikei 'rã ikuraxõ re. Hye rupi oaxa vy oẽ ju 'rã hete gui — he'i. Ha'e rami vy tembi'u ma guive rã nanhanemboeko ky'ai 'rãa re ijayvu.

20 Aipoe'i avi:

— Mba'emo avakue gui oẽ va'e anho 'rã omboeko ky'a.

21 Avakue py'a gui ae 'rã oẽ imboeko ky'aaarã: opa marã rei oikoxea, imondaxea, jujukaxea, itavy reixea,

22 nhomba'e re hakãte'ỹa, ojapo vaixea, nhombotavypaxea, ndojejokoia, joapo vaixea, ijayvu vaixea, onhemboyvate reixea ha'e na'inhakã porãveia rupi oikoa.

23 Ikuraxõ gui ha'e va'e nunga oẽ va'e anho 'rã imboeko ky'aaarã oĩ.

Mateus 15.21-28

24 Jesus opuã vy oo ha'e gui Tiro [ha'e Sidom] vvy katy. Peteĩ oo py ovaẽ vy oĩa ndoikuaa ukaxei avave rei pe teĩ nda'evei onhemi aguã.

25 Mba'eta peteĩ kunha ou imemby re nhe'ẽ vai onhemondea va'e. Jesus re ima'endu'aa rã oendu vy ou, ha'e vy guenapy'ã re oĩ ipy yvýry.

26 Ha'e va'e kunha ma Siro-fenícia pygua, ha'e grego ayvu py ijayvu va'eri ojerure oiny imemby gui anha oipe'a aguã.

27 Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— Tove ta'y kuery ranhe tokarupa. Nda'vevei mbojape jajopy aguã ta'y kuery po gui, jagua'i ikuai va'e pe nhamombo aguã.^p

²⁸Kunha va'e ombovai:

— Tá, Senhor. Ha'e rami avi jagua'i teĩ mesa guýry ho'u 'rã kyrĩ va'e rembi'u kure — he'i.

²⁹Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— Po rami ri rembovai rire tereo ju. Nememby gui anha ojepe'a ma — he'i.

³⁰Ha'e ramo ngoo py ovaẽ vy ojou kunha'i va'e tupa rupi itui porã rã, ixugui anha ojepe'a ma ra'e.

Noendui ha'e nda'ijayvui va'e omongueraague

³¹Tiro yvy gui ojepe'a vy oaxa ovy Sidom rupi. Galiléia yupa peve oo Decápolis yvy rupi.

³²Ha'e ramo oĩa py peteĩ oguerua noendui ha'e nda'ijayvui va'e. Ha'e vy ojerure hexe opoko aguã.^q

³³Ha'e ramo heta va'e mbyte gui Jesus ogueraa ranhe mombyry'i ha'e ae'ia py. Ha'e vy ijapyxa py opo'ẽ, inhapekũ re opoko guive guendyry reve.

³⁴Yva re omaẽ vy ipytuẽ atã. Ha'e vy aipoe'i:

— Efatá — he'i, “Ejepe'a ke” he'ia.

³⁵Ha'e ramo oendu xapy'a, na'inhapekũ ratãvei vyvoi guive. Ha'e vy ijayvu porã.

³⁶Ha'e gui ha'e kuery pe aipoe'i avave rei pe omombe'u e'ỹ aguã. Ha'e rami teĩ omongetavea ramive ma omombe'uve tema oje'oivy.

³⁷Mba'eta onhemondyipa vy aipoe'i okuapy:

— Ha'evea rami meme ojapo. Mba'eta ojapo nda'ijayvui va'ekue ijayvu, ha'e noendui va'ekue oendu ju aguã rami.

Mateus 15.32-39

8 ¹Ha'e jave heta va'e kuery ono'õa py teĩgue ju ndoguerekoi ho'u va'erã. Ha'e ramo Jesus guemimbo'e kuery oenoĩ vy aipoe'i:

²— Xee amboaxy kova'e kuery, mba'eta mboapy ára ma xerupive ikuai rire mba'eve ndoguerekovei ho'u va'erã.

³Okaru e'ỹ re hoo katy amondouka ramo ho'apa 'rã tape rupi, mombyry gui ou rire — he'i.

⁴Ha'e rã hemimbo'e kuery aipoe'i:

— Apy tekoa e'ỹa py magui 'rã tu jajou mbojape kova'e kuery peguarã?

^p 7.27 Judeu e'ỹ va'e kuery pe judeu kuery “Jagua kuery” he'i. Ha'e rami Jesus ijayvu ojerovia ete paa oexaxe vy.

^q 7.32 Mateus 15.29-31

⁵ Jesus oporandu:

— Mbovy tu mbojape pereko?

Ha'e kuery ombovai:

— Sete — he'i.

⁶ Ha'e gui Jesus aipoe'i heta va'e kuery oguapy aguã vvy py, ha'e vvy ojopy sete-ve mbojape. Nhanderuete oguerovy'a vvy oipe'ã-pe'ã'i, ha'e guemimbo'e kuery pe ome'ẽ heta va'e kuery pe ju omboja'o-ja'o aguã.

⁷ Oguereko avi amongue pira'i. Ha'e gui oguerovy'a vvy aipoe'i ha'e va'e voi ombojoja aguã.

⁸ Ha'e kuery okaru ma vvy hevyyatãmba. Ho'u va'ekue rembyre ma sete ajaka py omboyru.

⁹ Quatro mil avakue rãnda'u ikuai. Ha'e gui mae ma Jesus omondoukapa.

¹⁰ Ha'e rire'ive guemimbo'e kuery reve kanoã py oĩ vvy Dalmanuta vvy katy ju oje'oi.

Mateus 16.1-4

¹¹ Jesus oĩa py fariseu kuery jogueru vvy hexeve ijayvu ete okuapy. Ha'e rami vvy oeko a'ã vvy ojerure yva guigua hexa pyrã ojapo aguã re.

¹² Ha'e ramo Jesus opy'apy guive ipytuẽ atã vvy aipoe'i:

— Mba'e re tu peẽ kuery pejerure yva guigua hexa pyrã re? Anhetẽ aipoa'e pëvy: Aýgua kuery pe ndojapoai 'rã peteive — he'i.

¹³ Ha'e gui ojepe'a vvy oĩ ju kanoã py, ha'e yy rovaigua re oo.

Mateus 16.5-12

¹⁴ Hupive hemimbo'e kuery oo vvy hexarai mbojape ogueraa aguã. Peteĩ'i mbojape anho oguereko kanoã py.

¹⁵ Jesus aipoe'i:

— Ma'ẽ, penheangu ke fariseu kuery ha'e Herodes regua trigo mbovua gui — he'i.

¹⁶ Ha'e ramo ha'e kuery aipoe'i jomeme:

— Po rami ijayvu mbojape ndoroguerui rã — he'i.

¹⁷ Ha'e nunga Jesus oikuaa vvy oporandu:

— Mba'e re tu pendeayvu mbojape ndaperekoia re? Peneakã ratã vvy napendu kuaai, neĩ ndapeikuaai teri teve?

¹⁸ Penderexa oĩ va'eri ndapexai teve, pendeapyxa voi oĩ va'eri napendui teve? Napenema'endu'ai teve

¹⁹ cinco mil pe peteĩ nhiruĩ mbojape aipe'ã-pe'ã'i jave mbovy varai renyẽ tu ha'ykue pemono'õ raka'e?

Ha'e kuery ombovai:

— Doze — he'i okuapy.

²⁰ — Ha'vy quatro mil pe sete mbojape aipe'ã-pe'ã'i jave mbovy ajaka renyẽ tu ha'ykue pemono'õ?

Ha'e kuery

— Sete — he'i okuapy.

²¹Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— Ndapeikuaai teri teve?

Betsaida py ára revegua e'ỹ omongueraague

²²Ha'e gui ma Betsaida py ovaẽ. Ha'e ramo ixupe peteĩ ára revegua e'ỹ herua vy ojerurea opoko aguã re.

²³Ha'e ramo ára revegua e'ỹ po re Jesus ojopy vy oguerojepe'a tekoea gui. Ha'e gui hexa re oikyty guendyry, ha'e hexe opoko vy oporandu:

— Rexa ma pa mba'emo?

²⁴Ha'e rã oma'ẽ vy ombovai:

— Aexa avakue va'eri vyvra merami uguata rã — he'i.

²⁵Ha'e ramo opoko ju. Ha'e ramo okuera vy opa mba'e oexa porã.

²⁶Ha'e vy Jesus aipoe'i imondovy:

— Tereo ke ndero py tekoea py revaẽ e'ỹ re.

Mateus 16.13-20; Lucas 9.18-21

²⁷Ha'e rire Jesus guemimbo'e kuery ugueraa Cesaréia de Filipe regua tekoea ikuai va'e katy. Tape rupi ooa rupi oporandu ha'e kuery pe:

— Marã ramigua aikoa rami tu heta va'e kuery oikuaa?

²⁸Ha'e kuery ombovai:

— João Batista. Ha'e rã amboae kuery ma “Elias” he'i. Ha'e rã amboae kuery ju ma “Peteĩ profeta” he'i rã ndevy — he'i okuapy.

²⁹Ha'e ramo oporanduve ju:

— Ha'vy peẽ kuery, marã ramigua aikoa pa peẽ peikuaa?

Pedro ombovai:

— Ndee ma Cristo — he'i.

³⁰Ha'e ramo Jesus aipoe'i avave rei pe nomombe'ui ranhe aguã.

Mateus 16.21-23; Lucas 9.22

³¹Ha'e gui omboypy po rami ombo'e aguã:

— Ava ra'y ojeapo va'ekue oiko axy 'rãe opa mba'e py. Hexe opu'ã rei 'rã nhomongeta va'ety, sacerdote yvatekueve va'e ha'e kuaxia re nhombo'e va'ety kuery. Ojukaa 'rã. Ha'e rire mboapy araa py onhemboete ju 'rã.

³²Ha'e rami Jesus ijayvu vy onhemombe'u porã. Ha'e ramo Pedro ha'e ae'ia py oenoĩ vy ndojou porãia rami ijayvu.

³³Ha'e ramo Jesus ojere vy guemimbo'e kuery ikuaia katy ju oma'ẽ. Ha'e vy Pedro pe ijayvu vy aipoe'i:

— Satanás, ejepe'a ke xea gui, mba'eta ndee ma Nhanderuete guigua ndereikuaai, avakue guigua anho.

Mateus 16.24-28; Lucas 9.23-27

³⁴Ha'e gui ma guemimbo'e kuery oenoĩmba, heta va'e kuery guive. Ha'e kuery pe aipoe'i:

— Xerupive oikoxe va'e taexarai ojegui ae, togueraa ojeupegua kuruxu, ha'e gui tou xerakykue.

³⁵Mba'eta nomanoxei ete va'e ma omokanhy 'rã guekove. Ha'e rã xekáuxa ha'e ayvu porã káuxa omano va'e ma ogueraa jepe uka 'rã guekove.'

³⁶Mba'e 'rã tu avakue ojou, mba'emo yvy regua ha'e javi oguerokopa va'eri guekove ae omokanhy vy?

³⁷Mba'e nunga 'rã tu ome'ẽ onhe'ẽ rekovia?

³⁸Mba'eta aýgua kuery itavy rei ha'e ojejavypa rei va'e mbyte amongue ikuai vy xereroxĩ 'rã, ha'e xeayvua guive. Ha'e rami rire ha'e kuery ma Ava ra'y ojeapo va'ekue voi ogueroxĩ 'rã Nguu rexakã rupi ou vy, anjo iky'a e'ỹ va'e kuery reve.

9 ¹Aipoe'ive ju:

— Anhetẽ aipoa'e pẽvy: Apy peĩ va'e regua amongue napemanoi 'rã Nhanderuete po'akaa ojekuaa ouvvy rã pexa e'ỹa ja, opo'akaa oexa uka jave.

Mateus 17.1-8; Lucas 9.28-36

²Mboapy meme araa py Jesus ngupive ogueraa Pedro, Tiago ha'e João ha'e kuery ae'i. Peteĩ yvyty yvate va'e áry oo. Ha'e py ma guexakã py ojekuaa ha'e kuery renonde.

³Ijao voi hexakãmba ha'e xiĩmba rei. Ao joia jipoi ha'e rami ojoi kuaa va'e.

⁴Hexeve ojekuaa avi ho'amy Elias ha'e Moisés. Ha'e vy ijayvu okuapy Jesus reve.

⁵Ha'e ramo Pedro aipoe'i:

— Orembo'ea, ha'eve apy nhaive aguã. Ha'e rami vy rojapo 'rã mboapy oo'i: peteĩ ma ndevy guarã, amboae ma Moisés pe, ha'e gui amboae ju ma Elias peguarã — he'i.

⁶Oikuaa vy e'ỹ ijayvu, mba'eta ha'e kuery onhemondyipa.

⁷Ha'e ramove peteĩ arai ou vy ojao'ipa. Ha'e va'e mbyte gui peteĩ ayvu onhendu:

— Peva'e ma Xera'y ayvu ete va'e. Pejapyxaka ijayvua re ae — he'i va'e.⁵

⁸Ha'e ramo ha'e kuery ovyvry rupi oma'ẽmba teĩ peteĩve ndoexavei hexeve. Oexa va'e Jesus anho.

Mateus 17.9-13

⁹Yvyty áry gui ha'e kuery oguejy jogueruvy rã Jesus aipoe'i:

r 7.35 João 12.24-26; Apocalipse 2.10; 12.11 s 9.7 2 Pedro 1.16-18

— Avave rei pe pemombe'u eme pexa va'ekue, Ava ra'y ojeapo va'ekue omanoague gui onhemboete ju e'ỹa ja — he'i.

¹⁰Ha'e rami ijayvuague ha'e kuery omoĩ porã. Ha'e rami avi jomeme oporandu okuapy omanoague gui onhemboete ju 'rãa oikuaaxe vy.

¹¹Oporandu avi okuapy Jesus pe:

— Mba'e re tu ha'vy kuaxia re nhombo'e va'ety kuery ijayvu okuapy Elias ranhe ou 'rãa re?

¹²Ombovai:

— Anhetẽ ae Elias ha'e ranhe ou vy opa mba'e omoĩmba porã ju 'rã. Ha'e rami avi Ava ra'y ojeapo va'ekue rekorã re ipara oinya py, mba'ixa tu oĩ oiko axy ha'e ombojaru reia 'rãa rami?

¹³Xee aipoa'e pẽvy: Elias ou ae ma teĩ hekorã re ipara oinya rami vy hexe ha'e kuery ojapo okuapy oipotaa rami ae.^t

Mateus 17.14-21; Lucas 9.37-43

¹⁴Hemimbo'e kuery mboae ikuaiia py ovaẽ jogueruvy ramo heta avi ou ha'e py. Ha'e rã kuaxia re nhombo'e va'ety kuery ijayvu okuapy ha'e kuery reve.

¹⁵Heta va'e kuery Jesus oexa vy onhemondyipa okuapy. Ha'e vy onhamba jogueruvy oxarura aguã.

¹⁶Ha'e ramo kuaxia re nhombo'e va'ety kuery pe Jesus oporandu:

— Mba'e nunga re tu pendeayvu ra'e ha'e kuery reve?

¹⁷Ha'e gui heta va'e mbyte gui peteĩ aipoe'i:

— Porombo'ea, ndea py aru xera'y nhe'ẽ vai nomboayvui rã.

¹⁸Mba'eta oikoa rupi oity xapy'a jepi 'rã. Ijuru ryjui ha'e haĩ jekyty, inhangai ma ovy. Ajerure teĩ neremimbo'e kuery oipe'a aguã, ha'e kuery ndoipe'a kuaai — he'i.

¹⁹Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— Peẽ pejerovia e'ỹ va'e, raka'e peve 'rã tu aiko pendereve? Raka'e peve 'rã tu rogueropo'aka? Eru ha'vy ava'i apy — he'i.

²⁰Ha'e ramo ogueru. Ha'e gui ava'i Jesus oexa ramove nhe'ẽ ombovava ratã vyvoi. Ha'e vy yvy rupi ho'a vy ojere-jere oupy, ijuru ryjuipa guive.

²¹Jesus oporandu kyrĩ va'e ru pe:

— Araka'e ma tu guĩ nunga oiko hexe?

Tuu ombovai:

— Kyrĩ'i guive.

²²Mbovykue rei e'ỹ ma tata py ha'e yy py oity ojukaxe vy. Ndevy pe ha'eve ri rã oremboaxy 'rãgue, orepytyvõ.

²³Jesus ombovai:

— “Ha'eve ri rã” 're va'e ty'y? Opa mba'e ndaxyi ojerovia va'e pe — he'i.

^t 9.13 Elias re ijayvu João Batista re ijayvu vy. Mateus 17.11-13

- 24 Ha'e ramo kyrĩ va'e ru [hexay reve] ojapukai:
 — Xee ajerovia. Xepytyvõ avi ajeroviave aguã — he'i.
- 25 Heta va'e kuery oupa rã Jesus oexa vy ijayvu atã nheẽ vai pe:
 — Nheẽ nanhomboayvui ha'e nanhomboapyxai va'e, ejepe'a ke kyrĩ va'e gui, ejuve eme hexe — he'i.
- 26 Ha'e ramo nheẽ vai ojapukai reve ombovava ratã vy ojepe'a, ojea ovy he'õgue rami. Pavẽ rei "Omano" he'i okuapy.
- 27 Ha'e rã Jesus ma ipo re ojopy vy ombovy ramo opu'ã ho'amy.
- 28 Ha'e gui ma opy oike ma ramo hemimbo'e kuery oporandu ha'e kuery ae'ia py:
 — Mba'e re tu ore ndoroipe'a kuaai ra'e anha?
- 29 Ombovai:
 — Ha'e va'e nunga ma nhanhembo'e [ha'e jakaru e'ỹ re nhandekuai] vy rãe jaipe'a.

Mateus 17.22,23; Lucas 9.43b-45

- 30 Ha'e kuery oje'oi vy oaxa Galiléia rupi. Jesus ndoipotai avave rei oikuaa oĩa,
- 31 mba'eta guemimbo'e kuery ombo'e vy aipoe'ia rami:
 — Ava ra'ỹ ojeapo va'ekue omboaxaa 'rã avakue po py, ha'e rã ha'e kuery ojuka 'rã. Ha'e gui mboapy araa py onhemboete ju 'rã omanoague gui — he'i.
- 32 Ha'e rã ha'e kuery ndoikuaai teĩ nda'ipy'a guaxui vy noporandui guive ha'e nunga re.

Mateus 18.1-5; Lucas 9.46-48

- 33 Ha'e gui Cafarnaum katy ju ha'e kuery oje'oi. Opy Jesus oike vy oporandu guemimbo'e kuery pe:
 — Mba'e nunga re tu pendeayvu ra'e tape rupi?
- 34 Ha'e ramo ha'e kuery okyrirĩ okuapy, mba'eta mava'e pa joegui yvateve 'rãa re tape rupi ijayvu rire.
- 35 Ha'e ramo oguapy oiny vy oenoĩ doze-ve guemimbo'e kuery. Ha'e vy aipoe'i:
 — Ha'e ranhexe va'e ma opyta 'rã takykue pavẽ rembiguairã — he'i.
- 36 Ha'e gui peteĩ kyrĩ va'e ogueru vy omopu'ã heno'amy ha'e kuery mbyte. Oikuavã vy aipoe'i ha'e kuery pe:
 37 — Amongue xerery rupi peteĩ kyrĩ va'e kova'e ramigua omovaẽ vy xee avi xemovaẽ. Ha'e xemovaẽ va'e ma xee anho e'ỹ xemovaẽ, xembouare avi omovaẽ.

Lucas 9.49,50

- 38 Ha'e gui João aipoe'i:
 — Orembo'ea, roexa kuri peteĩ ava nderery rupi anha oipe'a rã, nhanderupive e'ỹ oiko va'e. Ha'e ramo ndoroipe'a ukavei, nhanderupivegua e'ỹ ramo — he'i.

³⁹Ha'e ramo Jesus ombovai:

— Nda'evei ndapeipe'a ukai aguã, mba'eta xerery rupi tembiapo porã ojapo va'e nda'ijayvu vai 'rã xere.

⁴⁰Mba'eta nhanderovaigua e'ỹ va'e ma nhanderupivegua ae.

⁴¹Anhetẽ aipoa'e pẽvy: Cristo pegua peiko ramo xerery rupi amongue peteĩ karo yy ri jepe pendeivy ome'ẽ rire ndojopy e'ỹi 'rã ojapoague repy.

Mateus 18.6-9; Lucas 17.1,2

⁴²— Ha'e rã kova'e kyrĩgue va'e regua ojeroviaa gui amongue oity 'rãgue py ha'eveve oityxe va'e aju'y re ita guaxu mba'emo mongu'ia ojokua pyre reve ye'ẽ mbyte py omombo va'e rire.

⁴³Xapy'a rei rã ndepo ri ndererojevavy ramo ejaya, mba'eta ha'eveve ndepo rovaikue'i reve reikove aguã py reike aguã, ndepo jovaive reve tata ogue e'ỹ va'e py reo 'rãgue py.

⁴⁴[Mba'eta ha'e py ma yxo nomanovei ma 'rã, neĩ tata voi ndoguvei ma 'rã.]

⁴⁵Ha'e rami e'ỹ vy ndepy ri ndererojevavy ramo ejaya. Mba'eta ha'eveve ndepy rovaikue'i reve reikove aguã py reike aguã, ndepy jovaive reve tata ogue e'ỹ va'e py nemombo 'rãgue py.

⁴⁶[Ha'e py ma nomanovei ma 'rã yxo, neĩ tata voi ndoguvei ma 'rã.]

⁴⁷Xapy'a rei nderexa ri ndererojevavy ramo enoẽ. Mba'eta ha'eveve Nhanderuede po'akaa py peteĩ'i nderexa reve reike aguã, mokoïve nderexa reve tata ogue e'ỹ va'e py nemombo 'rãgue py.

⁴⁸Ha'e py ma nomanovei ma 'rã yxo, neĩ tata voi ndoguvei ma 'rã."

Mateus 5.13; Lucas 14.34,35

⁴⁹— Mba'eta peteĩ-teĩ tata rupi peaxa vy omoe'ẽ mbyre 'rã pendekuai.

⁵⁰Juky ma iporã vaipa. Ha'e rã xapy'a rei nae'ëvei rire mba'exa 'rã tu he'ẽ ju? Peẽ kuery voi pendejee ae pereko 'rãgue juky, jomeme pendekuai porã aguã.

Mateus 19.1,2

10 ¹Jesus opu'ã vy oo ha'e gui Judéia rupi Jordão yakã rovaigua re. Teĩgue ju oĩa py heta va'e kuery ono'õ okuapy. Ha'e ramo ojapoaty rami vy ombo'e ju.

Mateus 19.3-9; Lucas 16.18

²Ha'e jave py fariseu kuery regua onhemboja jogueruvy vy oeko a'ã. Ha'e vy oporandu okuapy:

— Ha'eve ri nda'u ime kuery opoi aguã gua'yxy gui?

³Ha'e ramo ha'e ju oporandu ha'e kuery pe:

— Mba'e tu Moisés ojapo uka pendeivy?

- 4 Ha'e kuery ombovai:
— Moisés ojapo uka raka'e kuaxia omendaague regua ombovaipa aguã, ha'e gui ma opoi aguã — he'i.
- 5 Ha'e ramo Jesus aipoe'i:
— Peneakã ratã ramo ha'e rami oeja ipara va'e pejapo aguã.
- 6 Ha'e rã vvy itui ppy'i guive ma Nhanderuate omoingo ava ha'e kunha.ʸ
- 7 Ha'e nunga rupi ava oeja 'rã ngu ha'e oxy, [gua'yxy reve onhemoirũ aguã].^w
- 8 Ha'e gui gua'yxy reve mokoĩ 'rãgue py peteĩ'i to'o ma ikuai. Ha'e rami vy mokoĩ ve'ỹ ikuai, peteĩ'i to'o ma.
- 9 Ha'e nunga rupi Nhanderuate omoirũ rire avave rei tomboja'o eme — he'i.^x
- 10 Opy ikuai jave ixupe hemimbo'e kuery oporandu ju ha'e nunga re.
- 11 Ha'e ramo aipoe'i:
— Gua'yxy gui ava opoi vy amboae re omenda va'e ma itavy gua'yxy ae pe.
- 12 Ha'e rami ae ome gui kunha va'e opoi vy amboae re omenda va'e voi itavy avi.

Mateus 19.13-15; Lucas 18.15-17

- 13 Ha'e gui oĩa py oguerua kyrĩgue ha'e kuery re opo omoĩ aguã. Ha'e rã hemimbo'e kuery ma herua kuery pe ijayvu etc.
- 14 Jesus ha'e nunga oexa vy ndojou porãi. Ha'e vy aipoe'i:
— Tove tou kyrĩgue'i xea py, pejoko eme, mba'eta peva'e ramigua'i peguarã ae Nhanderuate po'akaa.
- 15 Anhetẽ aipoa'e pẽvy: Amongue kyrĩgue rami e'ỹ Nhanderuate po'akaa nomovaẽxei vy ndoikei 'rãe ha'e py — he'i.
- 16 Ha'e gui kyrĩgue oikuavã vy ha'e kuery re opo omoĩ ogueroayvu porã reve.

Mateus 19.16-22; Lucas 18.18-23

- 17 Ha'e gui tape rupi Jesus oo ju ma oiny rã onha ouvy peteĩ ava ovaexĩ aguã. Guenapy'ã re oĩ vy oporandu:
— Porombo'ea ndereko porã va'e, mba'e nda'u ajapo 'rã tekove marã e'ỹ aupity aguã?
- 18 Jesus ombovai:
— Mba'e re tu “Ndereko porã va'e”, 're xe'vy? Avave rei ndaeko porãi peteĩ'i e'ỹ vy. Ha'e va'e ma Nhanderuate.
- 19 Reikuaa ae ma ojapo uka va'ekue: Ejojuka eme, ndetavy eme, nemonda eme, ndeapu eme, ejokore eme, emboete nderu ha'e ndexy — he'i.
- 20 Ha'e ramo ava va'e ombovai:

— Porombo'ea, ha'e nunga ha'e javi ajapopa ae ma, xekyrĩ guive.

²¹Ha'e rã Jesus hexe oma'ẽ vy oayvu. Ha'e vy aipoe'i:

— Peteĩ mba'e ma oata teri ndevy. Tereo evendepa rereko va'e ha'e javi, ha'e hepykue eme'ẽmba iporiaukue'i pe. Ha'e vy 'rãe rereko ovareve va'e yva re. Ha'e gui mae eju xerupive — he'i.^y

²²Ha'e rami ijayvuague ava va'e ndojou porãi vy iporiau ovy, oguerekopa va'e vy.

Mateus 19.23-30; Lucas 18.24-30

²³Ha'e gui Jesus ovyvry oma'ẽ vy aipoe'i guemimbo'e kuery pe:

— Haxy ete oguerekopa va'e kuery Nhanderuede po'akaa py oike aguã — he'i.

²⁴Ha'e rami ijayvu rã hemimbo'e kuery oendu vy onhemondyipa. Ha'e ramo Jesus aipoe'ive ju:

— Xera'y kuery, haxy ete mba'emo oguereko va'e re rive ojerovia va'e oike aguã Nhanderuede po'akaa py.

²⁵Nhanderuede po'akaa py oguerekopa va'e oikea gui ndaxyive camelo oaxa aguã juu nambi kua rupi — he'i.^z

²⁶Ha'e ramo ha'e kuery onhemondyipave vy aipoe'i jomeme:

— Marã ramigua 'rã tu ha'vy oo jepe?

²⁷Ha'e kuery re Jesus oma'ẽ vy aipoe'i:

— Ha'e nunga ma avakue pe haxy ete, ha'e rã Nhanderuede pe ma any, mba'eta Nhanderuede pe mba'eve ndaxyi — he'i.

²⁸Ha'e ramo Pedro aipoe'i:

— Ore kuery ma opa mba'e roejapa va'ekue nderupive orekuai aguã.

²⁹Jesus ombovai ju:

— Anhetẽ aipoa'e pẽvy: Ha'e javi xekáuxa ha'e ayvu porã káuxa ngoo oeja va'e, guyvy, gueindy, oxy, nguu, gua'y e'ỹ vy omba'ety,

³⁰ha'e kuery ma aỹ voi ojou retave 'rã: guyvrã, gueindyrã, oxyrã, gua'yrã ha'e omba'etyrã ojou 'rã oiko axy reve, ha'e gui yvy pyau re ju oupity 'rã tekove marã e'ỹ.

³¹Ha'e rami avi tenonde pyguare heta opyta 'rã takykue py, ha'e rã takykue pyguare ma opyta 'rã tenonde py.

Mateus 20.17-19; Lucas 18.31-33

³²Ha'e gui ma Jerusalém katy uguata oje'oivy. Jesus ma guemimbo'e kuery renonde oo oiny. Ha'e rã ha'e kuery ma onhemondyi ha'e okyje rei reve hakykue oje'oi. Ha'e gui ma ha'e kuery ae'i ikuai aguã py Jesus ogueraa doze guemimbo'e kuery. Ha'e vy ha'e kuery pe omombe'u porãve hexe oiko va'erã. Ha'e vy aipoe'i:

33— Pendu ke. Aỹ ma jaje'oi nhainy Jerusalém katy. Ha'e py ma Ava ra'y ojeapo va'ekue ojopy ukaa 'rã sacerdote yvatekueve va'e ha'e kuaxia re nhombo'e va'ety kuery pe. Ha'e kuery ojuka uka vy omboaxa 'rã amboae regua kuery pe.
34 Ha'e kuery ojavyky rei ha'e onyvõmba 'rã hexe, ha'e gui oinupãmba ma rire ojuka 'rã. Ha'e gui mboapy araa py onhemboete ju 'rã.

Mateus 20.20-28

35 Ha'e ramo Jesus re onhemboja Zebedeu ra'y kuery Tiago ha'e João. Ha'e vy aipoe'i:

— Orembo'ea, ejapo orevy rojerure taa.

36 Ha'e ramo oporandu ha'e kuery pe:

— Mba'e tu peipota ajapo pëvy?

37 Ha'e kuery ombovai:

— Nerexakã reve reju vy oremoĩ 'rãgue peteĩ ndeaxu e'ỹa re, ha'e rã amboae ma ndeaxua re — he'i.

38 Jesus ombovai:

— Ndapeikuaai mba'e nunga re pa pejerurea. Peẽ nda'u pey'u 'rã ri karo xee ay'u aguã va'e gui? Penhemongarai uka 'rã ri xee anhemongarai ukaa rami?^a

39 Ha'e kuery aipoe'i:

— Ha'eve.

Jesus aipoe'i ju:

— Pey'u 'rãe karo xee ay'u aguã gui, ha'e penhemongarai uka avi 'rã xee anhemongarai ukaa rami.

40 Ha'e rã xeaxu e'ỹa re ha'e xeaxua re oguapy va'erã ma xee e'ỹ 'rã aiporavo. Ha'e rami aguã ma oguereko katu pyre pe anho — he'i.^b

41 Ha'e nunga hemimbo'e kuery mboae dez ikuai va'e ma ha'e nunga oendu vy ijayvu rei okuapy Tiago ha'e João re.

42 Ha'e ramo Jesus ojea py oenoĩmba vy aipoe'i:

— Yvy jave regua huvixa kuery ma joguereko atã 'rã, ha'e kuery va'e regua yvatekueve ipo'aka 'rã joe, peikuaa rami

43 Ha'e rã pende kuery ma ha'e rami e'ỹ 'rã pendekuai. Ha'e rami 'rãgue py peẽ kuery va'e regua joegui yvatevexe va'e ma penerembiguai rami toiko.

44 Peneranhexe va'e ma peiko 'rã pavẽ rembiguai.

45 Mba'eta Ava ra'y ojeapo va'ekue eteve voi jojokuai aguã e'ỹ ou, ha'e rã tembiguai rami oiko aguã, ha'e guekove ome'ẽ aguã heta rekovia, ogueraa jepe aguã.

Mateus 20.29-34; Lucas 18.35-43

46 Ha'e vy Jericó tetã py ranhe ovaẽ. Ha'e gui tetã gui guemimbo'e kuery ha'e heta va'e kuery reve oje'oi jave peteĩ ava ára revegua e'ỹ

^a 10.38 “Anhemongarai” ha'e “Karo gui ay'u” he'ia ma oiko axy aguã re ijayvu vy.

^b 10.40 Lucas 22.24-30; Filipenses 2.3-8; 1 Pedro 5.3

oguary oiny tape yvýry. Timeu ra'y Bartimeu hery va'e mba'emo re ojerurea py oĩ.

47Ha'e va'e ma Jesus Nazaré pygua va'e ou oinya oendu vy ojapukai reve aipoe'i:

— Davi ramymino Jesus, xemboaxy ke — he'i.

48Ha'e ramo heta ijayvu okyrirĩ aguã. Ha'e rami teĩ ojapukaive tema.

Ha'e vy aipoe'i:

— Davi ramymino, xemboaxy ke.

49Ha'e ramo Jesus opyta vy aipoe'i:

— Penoĩ.

Ha'e ramo oenoĩa ára revegua e'ỹ. Ha'e vy aipoe'i:

— Ndepy'a guaxu, epu'ã ke, mba'eta nerenoĩ.

50Ha'e ramo capa omboi vy opo reve opu'ã ovy Jesus-a katy.

51Jesus oporandu:

— Mba'e tu reipota ajapo ndevy?

Ára revegua e'ỹ ombovai:

— Xee ma aexaxe — he'i.

52Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— Tereo, rejeroiviaa ndereraa jepe ma.

Ha'e ramove ava va'e oexa ju vy Jesus rakykue oo tape rupi.

Mateus 21.1-17; Lucas 19.28-40; João 12.12-19

11 ¹Jerusalém py ha'e kuery ovaẽ rai'i ma. Ha'e vy Oliveiras yvyty re Betfagé ha'e Betânia tekoa rupi oaxa vy Jesus omondouka mokoĩ guemimbo'e.

²Ha'e vy aipoe'i:

— Tapeo tenonde peva'e tekoa oĩ va'e py. Ha'e py pevaẽ vyve pejou 'rã peteĩ mburika'i ixã va'e, hi'áry avave rei noĩai teri va'e. Pejora vy ke peru.

³Xapy'a rei amongue oporandu 'rã mba'e re pa pejoraa re. Ha'e rami rã aipopeje: “Senhor ma oipota, ha'e gui ogueru ruka voi ju 'rã apy”, peje 'rã.

⁴Ha'e ramo oje'oi vy tape py ojou mburika'i ixã va'e peteĩ kora rokẽ rexei. Ha'e vy ojora.

⁵Ha'e py ikuai va'e regua ijayvu:

— Mba'erã tu pejora mburika'i?

⁶Ha'e rã hemimbo'e kuery ma Jesus aipoe'iague rami ombovai. Ha'e ramo ogueraa uka.

⁷Ha'e gui mburika'i ogueru ma vy hi'áry omoĩ oao. Ha'e ramo Jesus oĩ hi'áry.

⁸Tape rupi heta oipyo okuapy oao, ha'e rã amboae kuery ma jai rogue mba'ety yvýry gui ojaya va'ekue onhono.

⁹Ha'e gui henonde ha'e hakykue oo va'e kuery ojapukai vy aipoe'i:

— Iporã ete! Ta'ima'endu'a porãa Senhor rery rupi ou va'e re!^c
 10 Ima'endu'a porãmby toiko opo'akaa rupi ovaẽ ouvvy va'e, nhaneramoĩ Davi rami ipo'aka va'e. Toguerovy'aa yvatevea py! — he'i oje'oiivy.

11 Ha'e gui Jerusalém py ovaẽ ma vy templo py oike. Ha'e vy oma'ẽmba ma rire ka'aru ma ramo Betânia katy ju oo doze guemimbo'e kuery reve.

Mateus 21.18-22

12 Ko'ẽ jevy Betânia gui oo vy inhembyayi.
 13 Mombyry gui oexa peteĩ figo'y hogue va'e. Ha'e gui oo oexa aguã mba'emo ojou rivyvyi gui. Ha'e rami teĩ yvyra hi'ãia py ovaẽ vy mba'eve ndojoui hogue e'ỹ vy, mba'eta figo oikoa ára e'ỹ rã.
 14 Ha'e ramo Jesus aipoe'i:
 — Aỹ gui ma to'uave eme nde'a — he'i. Ha'e ramo hemimbo'e kuery oendu.^d

Mateus 21.12-17; Lucas 19.45-48

15 Ha'e gui Jerusalém tetã py ovaẽ. Templo py oike vy omoẽmba mba'emo vendea ha'e mba'emo joguaa kuery ha'e py ikuai va'ekue. Oity peráta mboekoviaa kuery mesa, ha'e apykaxu vendea kuery renda guive.

16 Templo rupi avave rei pe ndogueraa ukai mba'emo ryru.

17 Ha'e vy nhomongeta vy aipoe'i:

— Ipara oiny “Xero ma onhembo'e atyrã oĩ” 'ea va'eri peẽ ma pejapo imonda va'e onhemiaty rami — he'i.^e

18 Ha'e nunga ma sacerdote yvatekueve va'e ha'e kuaxia re nhombo'e va'ety kuery oendu. Ha'e vy oikuaa pota okuapy marã rami vy pa ojuka aguã. Ha'e rami teĩ okyje guive, mba'eta ombo'e rã heta va'e kuery ha'e javi ojou porã.

19 Ha'e gui ka'aru ma ramo Jesus ha'e hemimbo'e kuery oje'oi ju tetã gui.

Ojerovia va'e po'akaa re ijayvua

20 Ha'e gui ko'ẽgue aje'ive'i reve ha'e kuery ojevvy jogueruvy vy oexa rã figo'y ipiru ma ra'e hapo ha'e javi.

21 Ha'e ramo Pedro ima'endu'a vy aipoe'i:

— Orembo'ea, ema'ẽ. Figo'y ndeayvu vaiague nda ipiru ra'e — he'i.

22 Ha'e ramo Jesus ombovai:

— Pejerovia tema Nhanderuete re.

23 Mba'eta anhetẽ aipoa'e pëvy: Amongue peva'e yvyty pe “Epu'ã ke, enhemombo ye'ẽ py”, he'i vy opy'a py oexa'ã rei 'rãgue py ijayvuague oiko 'rãa oguerovia ete ramo ha'ekue rami ae 'rã oiko ixupe.

^d 11.14 Figo'y pe Jesus ijayvu vai oikuaa uka aguã judeu kuery ndojeroviaia re Nhanderuete ombopaga taa (Lucas 13.5-9).

^c 11.9 Salmo 118.25-26 e 11.17 Isaías 56.7; Jeremias 7.11

24 Ha'e nunga rupi aipoa'e pẽvy: Penhembo'e vy pejerurea pejopy maa re pejerovia ramo ha'ekue rami ae 'rã oiko pẽvy.

25 Ha'e gui penhembo'e vy xapy'a rei amongue reve mba'emo pereko vy peperdoa ranhe, Penderu yva pygua pejevavyague avi operdoa aguã.

26 [Ha'e rã ndapejoperdoai ramo Penderu yva pygua voi ndoperdoai 'rã pejevavyague.]^f

Mateus 21.23-27; Lucas 20.1-8

27 Ha'e gui Jerusalém katy ojevy ju jogueravy. Ha'e vy templo rupi oiko jave oĩa py ou sacerdote yvatekueve va'e, kuaxia re nhombo'e va'ety ha'e nhomongetaa kuery.

28 Ha'e vy oporandu ixupe:

— Mba'e nunga po'akaa rupi tu rejapo ha'e nunga? Mava'e tu nembopo'aka guĩ rami rejapo aguã?

29 Jesus ombovai:

— Xee voi aporandu ta pẽvy. Pemombe'u ke. Ha'e ramo xee voi amombe'u 'rã pẽvy mba'e nunga po'akaa rupi pa ha'e nunga ajapoa.

30 João nhomongaraia pa yva guigua tyrã avakue guigua raka'e? Pembovai ke — he'i.

31 Ha'e ramo ha'e kuery jomeme ranhe ijayvu okuapy:

— Xapy'a rei “Yva gui”, ja'e ramo ha'e ombovai ju 'rã: “Mba'e re tu ha'vy ndapejeroviai hexe?” he'i 'rã nhandevy.

32 Ha'e rã “Avakue gui”, ja'e aguã nda'evei avi — he'i okuapy, mba'eta ha'e kuery okyje heta va'e kuery gui, João anhetẽ profeta oikoa pavẽ oikuaa ramo.

33 Ha'e rami vy aipoe'i Jesus pe:

— Ore ma ndoroikuaai.

Ha'e ramo Jesus ju ombovai:

— Xee voi namombe'ui 'rã pẽvy mava'e po'akaa rupi pa ha'e nunga ajapo aikovya.

Mateus 21.33-46; Lucas 20.9-19

12 1 Ha'e rire ha'e kuery pe Jesus omombe'u peteĩ ayvu mba'emo re ombojoja vy.

— Peteĩ ava onhotỹ uva. Ojapo ikora yvate va'erã, ojapo guive uva oubiri atyrã ha'e torre, ha'e gui ma opena va'erã kuery po py omboaxa. Ha'e vy oo guekoa gui.

2 — Omono'õa ára ovaẽ ramo opena va'e kuerya py ombou peteĩ guembiguai, ixupegua uva'a ome'ẽ okuapy aguã.

³Ha'e rami teĩ ha'e kuery ojopy vy oinupã ha'e ojavyky rei ma rire omondouka rive ju.

4— Amboae guembiguai ju ombou. Ha'e ramo ha'e va'e voi oinupãmba inhakã rupi, ojavyky rei.

5— Amboae ju ombou. Ha'e va'e ma ojuka. Amboae kuery heta ombou avi. Ha'e kuery oinupãmba amongue, ha'e rã amboae kuery ma ojuka.

6— Peteĩ'i ma oguereko teri, gua'y oayvuve va'e anho. Ha'e va'e ma ija ombou vy “Xera'y ramo omboete 'rã ko”, he'i.

7— Ha'e ramo omba'eapo va'e kuery aipoe'i joupe-upe: “Peva'e ma uvaty jarã ete. Jajuka na, uvaty nhandevy ju opyta aguã”, he'i okuapy.

⁸Ha'e rami vy ojopy vy ojuka, ha'e gui uvaty gui omombo mombyry'i.

9— Mba'e nda'u uvaty ja ojapo 'rã? Ha'e va'e ou vy omomba 'rã opena va'ekue, ha'e rã amboae kuery pe ju 'rã omboaxa uvaty.

¹⁰Ha'vy peẽ ndaperoayvui teri teve po rami ipara va'e: “Oo apoa kuery ita ndoipotai va'ekue opyta omboeteve pyrã, tenonde pyguarã.

¹¹Ha'e nunga ma Senhor gui ae oiko, ha'e jaexa rã iporã ete va'e”, he'iaague?^g

¹²Ha'e rami rã ha'e kuery ojopyxe teĩ heta va'e kuery gui okyje, mba'eta ha'e kuery re ae ri ijayvua oikuaa. Ha'e rami vy ojepe'apa jogueravy.

Mateus 22.15-22; Lucas 20.20-26

¹³Ha'e ramo Jesus oĩa py omboua fariseu regua ha'e Herodes-a katygua kuery, ayvu py ojopy aguã.

¹⁴Ha'e va'e kuery ovaẽmba vy aipoe'i ixupe:

— Porombo'ea, ore roikuaa ndee anhetẽ va'ea, ha'e ndereikuaa potai 'rã mava'e paa re, mba'eta nerema'ẽi avakue yvatea re, ha'e anhetẽ rupi renhombo'e Nhanderuete oipota va'e re. Ha'evea rami ri nda'u César pe nname'ẽ imposto repy, tyrã pa any? Ha'eve tyrã pa nda'evei nname'ẽ aguã?

¹⁵Jesus oikuaa ha'e kuery ijayvu rivea. Ha'e vy ombovai:

— Mba'e re tu xereko a'ãxe ri? Peru ha'vy peteĩ hatã'i va'e, taexa — he'i.

¹⁶Ha'e ramo ha'e kuery ogueru ramo ha'e ju oporandu:

— Mava'e ra'angaa ha'e mava'e rery tu kova'e re oĩ?

Ha'e kuery ombovai:

— César mba'e rima.

¹⁷Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— César mba'e ri rã peme'ẽ ha'vy César pe. Ha'e rã Nhanderuete pegua ma Nhanderuete pe ae 'rã peme'ẽ — he'i. Ha'e ramo onhemondyipa ijayvua gui.

Mateus 22.23-33; Lucas 20.27-38

¹⁸Jesus oĩa py ou saduceu kuery va'e regua. Ha'e va'e kuery ma ndogueroviaianhanhemboete ju 'rãa. Ha'e gui oporandu okuapy ixupe:

¹⁹— Porombo'ea, Moisés oeja raka'e po rami ipara va'e: “Ta'y e'ỹ re tyke'y omano ramo tyvy ju 'rã omenda imeve'ỹ va'e re, omano va'ekue ra'y'rã va'ekue oguereko aguã”, he'i va'ekue.^h

²⁰Ha'e gui ikuai raka'e sete joegua. Tujave va'e ma omenda va'ekue ri ta'y e'ỹ re omano.

²¹Ha'e ramo tyvy ju omenda imeve'ỹ va'e re teĩ ha'e va'e voi omano ta'y e'ỹ re. Ha'e gui mboapya ma ha'ekue rami ae ju.

²²Ha'e rami py sete-ve ndata'yi. Ha'e gui mae ma kunha va'e avi omano.

²³Ha'e gui onhemboetepa jevya ára ha'e kuery onhemboete ju rã mava'e ete'i 'rã oiko kunha va'e me? Mba'eta kunha va'e re sete-ve omenda rire — he'i.

²⁴Ha'e ramo Jesus ombovai:

— Pejavy, mba'eta ipara re oĩa neĩ Nhanderuete po'akaa peikuaa e'ỹ vy.

²⁵Mba'eta omanoague gui onhemboete ju va'ekue ma nomendavei 'rã, neĩ nanhomomendavei 'rã. Anjo kuery yva pygua rami 'rã ikuai.

²⁶Ha'e gui omano va'ekue onhemboetepa ju 'rã re ndaperoayvui teri teve Moisés ombopara va'ekue? Mba'eta vvyra yky hendy va'e mbyte gui Nhanderuete aipoe'i ixupe: “Xee ma Abraão, Isaque ha'e Jacó Ruete aiko”, he'i raka'e.ⁱ

²⁷Ha'e ma omanogue Ruete e'ỹ oiko, ha'e rã oikove va'e Ruete. Ha'e nunga rupi pejavy vaipa.^j

Mateus 22.34-40; Lucas 10.25-28

²⁸Ou avi peteĩ kuaxia re nhombo'e va'ety. Ha'e va'e ma amboae kuery reve Jesus ijavyu ha'e ombovai porã rã oendu ma vy oporandu:

— Mba'e nunga ojapo uka pyre tu pavẽ gui yvateve va'e?

²⁹Jesus ombovai:

— Yvateve va'e ma pova'e: “Israel kuery, pendu ke: Senhor Penderuete ma peteĩ'i.^k

³⁰Reayvu 'rã Nderuete ndepy'a ha'e javi py, ndereko, ne'arandua ha'e nembaraetea ha'e javi py guive” he'iague.^l

³¹Ha'e va'e rire ma po rami ju oĩ: “Reayvu 'rã neirũ kuery ndee ae rejeayvua rami” he'iague. Amboae ojapo uka pyre pova'e gui yvateve va'e ma jipoi — he'i.^m

³²Ha'e ramo kuaxia re nhombo'e va'ety aipoe'i:

— Porombo'ea, ha'evea rami ndeayvu anhetẽ rupi meme. Mba'eta Nhanderuete ma peteĩ'i, amboae jipoi ha'e e'ỹ vy.ⁿ

³³Ha'e gui Nhanderuete jayvu 'rã nhandepy'a, nhane'arandua ha'e nhanembaraetea ha'e javi py. Ha'e nhaneirũ kuery ma nhande ae

h 12.19 Deuteronomio 25.5 **i 12.26** Êxodo 3.6

j 12.27 1 Coríntios 6.14; 15.12-28; 1 Tessalonicenses 4.13-18 **k 12.29** Deuteronomio 6.4

l 12.30,33 Deuteronomio 6.5 **m 12.31** Levítico 19.18 **n 12.32** Deuteronomio 4.35

jajeayvua rami 'rã jayvu. Ha'e nunga jajapo aguã ma ixupe mymba nham'eãa gui ha'eveve — he'i.

³⁴Ha'e rami o'arandua rupi ombovai rã Jesus oendu vy aipoe'i:

— Ndee ma mombyry e'ỹ reiko Nhanduete po'akaa gui — he'i.

Ha'e va'e rire avave rei nda'ipy'a guaxuavei ixupe oporandu aguã mba'leve re.

Mateus 22.41-46; Lucas 20.41-44

³⁵Ha'e gui templo py Jesus nhombo'e vy oporandu:

— Mba'exa nda'u kuaxia re nhombo'e va'ety kuery Cristo reko re ijayvu vy aipoe'i Davi ramymino oikoa rami?

³⁶Mba'eta Davi eteve voi Nhe'ẽ Ky'a E'ỹ gui aipoe'i: “Senhor aipoe'i xe-Senhor pe: ‘Eguapy ke aiporu kuaa regua re, ndepy gu'ry nderovaigua kuery amoĩ e'ya ja', he'i va'ekue.”^o

³⁷Ha'e rami vy Davi voi “Senhor” he'i ixupe. Mba'exa tu ha'vy hamymino avi ri oiko? — he'i.^p

Ha'e rami ijayvu rã heta va'e kuery oenduxe vai.

Mateus 23.1-7,14; Lucas 20.45-47

³⁸Ha'e gui nhombo'e vy aipoe'i ju:

— Penheangu ke lei re nhombo'e va'ety kuery gui, mba'eta ha'e kuery ma ao puku py 'rã onhemonde, ha'e tetã mbyte rupi ikuai vy oipota 'rã oxarura porãa.

³⁹Onhembo'eaty py ha'e ngaru oĩa py ha'e kuery uguapy 'rã tenda tenondeve oĩ va'e py anho.

⁴⁰Ha'e rami avi ha'e kuery ugueraa rivepa 'rã imeve'ỹ va'e kuery ro gui oipota va'e, ha'e onhemboeko porãxe vy onhembo'e are 'rã. Ha'e nunga rupi ha'e kuery opaga raxa ete 'rã.

Lucas 21.1-4

⁴¹Ha'e gui templo py Jesus uguapy oiny hyru peráta omoĩaty oĩ va'e rexe'i. Ha'e vy oexa heta va'e kuery peráta ome'ẽ vy hyru py omoĩ rã. Oguerekopa va'e kuery ome'ẽ retave.

⁴²Peteĩ imeve'ỹ va'e iporiaukue'i oexa avi mokoĩ hatã'i va'e ndovareive'i va'e omoĩ rã.

⁴³Ha'e rami vy guemimbo'e kuery oenoĩmba vy aipoe'i:

— Anhetẽ aipoa'e pëvy: Peva'e imeve'ỹ va'e ma iporiaukue'ia ramive ma peráta me'ẽa kuery ha'e javi gui omoĩ retave hyru py.

⁴⁴Mba'eta amboae kuery ma hembyrekue gui rive ome'ẽ. Ha'e rã peva'e ma iporiaukue'ia ramive mba'emo'i ojogua aguã uguereko va'ekue ha'e javi'i omoĩ.

Mateus 24.1,2; Lucas 21.5-9

13 ¹Templo gui Jesus oẽ ovy jave peteĩ hemimbo'e aipoe'i:
— Orembo'ea, ne'ema'ẽ ave ita tuvixakue gui anho nda ojapo raka'e!

²Jesus ombovai:

— Aỹ pexa pa kova'e oo tuvixa va'e? Oitypaa ramo peteĩve ita ndopytai 'rã amboae ita áry.

Mateus 24.3-14; Lucas 21.7-19

³Ha'e gui templo rexei Oliveiras vyty py Jesus oguapy oiny jave Pedro, Tiago, João ha'e André oporandu ha'e kuery ae'ia py:

⁴— Emombe'u na orevy: Araka'e 'rã tu ha'e nunga oiko? Mba'e nunga tu oiko 'rã roikuaa aguã ha'e nunga ha'e javi ojeupity rai'i maa?

⁵Jesus ombovai:

— Penheangu ke ha'vy penhembotavy uka e'ỹ aguã avave rei pe.

⁶Mba'eta heta 'rã ou xerery rupi “Xee ae ma Cristo” he'i rive va'e. Ha'e rami vy heta 'rã ombotavy.

⁷Penhemondyi eme guive “Joe opu'ã”, 'ea rã pendu vy, neĩ “Joe opu'ã 'rã”, 'ea teĩ. Ha'e nunga ranhe 'rãe oiko teĩ opa aguã e'ỹ teri.

⁸Mba'eta peteĩ-teĩ tetã pygua kuery opu'ã 'rã amboae tetã pygua kuery re, ha'e peteĩ-teĩ regua amboae regua re 'rã opu'ã. Amongue henda py oiko 'rã vvy ryryi ha'e karuai. Ha'e nunga ma jypy'i ojexavaia aguã.

⁹— Peiko kuaa pota ke, mba'eta pendejopy ukua 'rã, ha'e pendereraa 'rã nhomboayvua kuery ha'e onhembo'eaty pygua ruvixa pe penemboayvu uka aguã. Xekáuxa penenupãa ha'e pendereraa 'rã pejexa uka aguã huvixa ha'e huvixave renonde. Ha'e ramo ha'e kuery pe pemombe'u 'rã ayvu.

¹⁰Mba'eta jypy'i ha'e javi regua pe ayvu porã omombe'ua 'rãe.

¹¹Ha'e nunga rupi pendereraa ha'e pendejopy ukua teĩ pende'ya eta rei eme pendeayvurã re. Ha'e va'e hora ayvu py ae pendeayvurã ome'ëa va'e rupi 'rã pendeayvu. Mba'eta pendejegui ae e'ỹ 'rã pendeayvu, ha'e rã Nhe'ë Ky'a E'ỹ gui.

¹²— Tyke'y kuery ojopy uka 'rã gyyvy ojukaa aguã, ha'e tuu kuery ojopy uka 'rã gualy kuery. Ta'y kuery nguu kuery re opu'ã vy ojuka uka avi 'rã.

¹³Xerery káuxa pavẽ nda'ija'evei 'rã pendere. Ha'e rã opa peve oĩ atã va'e ma oo jepe 'rã.

Mateus 24.15-28; Lucas 21.20-24

¹⁴— Ha'e gui pexa 'rã ojeguarupy nhomokanhyarã ha'eve e'ya py oĩ rã. (Tove ogueroayvu va'e toikuaa.) Ha'e ramo Judéia pygua kuery tonhamba vyty re.^q

q 13.14 Daniel 9.27; 11.31

15 Ngoo áry ikuai va'e toguejy eme, toike eme ngopy gui mba'emo oguenoẽ aguã,

16 ha'e mba'ety rupi ikuai va'e voi tojevy eme oparito re.

17 Ha'e va'e ára nda'vevei 'rã imemby ryru'ui ha'e imemby kambu va'e pe.

18 Pejerure ke ha'e nunga oiko e'ỹ aguã yro'y py.

19 Mba'eta ha'e va'e ára ojexavaia ete 'rã. Ha'e rami ete ndoikoi teri jypy'i Nhanderuete yvy onhono guive aỹ peve, ha'e gui ha'e va'e rire ndoikovei 'rã ha'ekue rami.

20 Senhor ha'e va'e ára nomomba voi va'e rire avave rei ndoo jeppei 'rãgue. Va'eri ojeupe guarã oiporavo va'ekue re oma'ẽ vy omomba voi 'rã ha'e va'e ára.

21 — Ha'e gui pëvy amongue aipoe'i 'rã: “Ma'ẽ, apy ma Cristo”, ha'e e'ỹ vy “Pe py ma hiny”, he'i ramo perovia eme,

22 mba'eta oiko 'rãe Cristo ramigua ha'e profeta ramigua kuery rive.

Ha'e kuery voi ojapo 'rã hexa pyrã ha'e nhomondyipaarã ombotavy aguã Nhanderuete rembiporavo kuery, ha'eve va'e rire.

23 Peiko kuaa pota ke, opa mba'e gui xee romonheangu ma voi.

Mateus 24.29-31; Lucas 21.25-28

24 — Ha'e va'e ára ojexavaia rire'ive kuaray pytũmba 'rã, jaxy voi naendyvei 'rã.

25 Jaxy-tata ho'apa 'rã yva gui, ha'e yva re ipo'akakueve ikuai va'e voi oitypaa 'rã.^r

26 Ha'e gui oexa pavẽ 'rã Ava ra'y ojeapo va'ekue arai rupi ou rã opo'aka ha'e guexakãmba reve.^s

27 Ha'e vy ojeupegua anjo kuery omondouka 'rã irundy henda yvytu oipejua rupi hembiporavo kuery omboaty heruvy aguã, yvy apy guive yva apy peve.

Mateus 24.32-44; Lucas 21.29-36

28 — Peikuaa pota ke figo'y re mba'emo ambojoja vy amombe'u rã. Mba'eta hakã ipyaupa ha'e hokypa rã pexa vy peikuaa 'rã ára pyau ovaẽ rai'i maa.

29 Ha'e rami ae avi peẽ kuery voi xeayvuague oiko rã pexa vy peikuaa 'rã xe'ára ovaẽ rai'i maa, okẽ py ae.

30 Anhetẽ aipoa'e pëvy: Aỹgua kuery opa e'ỹ re ha'e nunga ha'e javi oiko 'rã.

31 Opa 'rã yva ha'e yvy. Ha'e rã xeayvuague ma ndoaxa rivei 'rã.

32 Ha'e va'e ára ha'e hora raka'e paa avave rei ndoikuaai, neĩ anjo kuery yva pygua, neĩ xee Ta'y voi ndaikuaai. Xeru anho'i oikuaa.

³³— Peiko kuaa pota, peiko katu [ha'e penhembo'e] guive, mba'eta ndapeikuaai raka'e pa ha'e va'e ára ovaẽ 'rãa.

³⁴Ha'e nunga oiko 'rã peteĩ ava guekoa gui oo va'e rami. Ngoo oeja vy guembiguai kuery pe opena uka 'rã. Peteĩ-teĩ pe ojapo uka 'rã mba'emo. Ha'e rã okẽ rarõa pe ma oikuaa pota uka 'rã.

³⁵Peẽ voi peiko kuaa pota 'rãgue, mba'eta ndapeikuaai raka'e pa hoo va'e ou 'rãa. Ka'aru tyrã pa pytũ mbyte jave, uru ojapukai jave tyrã pa ko'ẽmba'i jave paa voi ndapeikuaai,

³⁶mba'eta ovaẽ xapy'a vy peke reve pendejou ramo nda'everi 'rã.

³⁷Pendeivy aipoa'ea rami ma aipoa'e pavẽ pe: Peiko kuaa pota ke.

Mateus 26.1-5; Lucas 22.1,2

14 ¹Mokoĩ ára'i ma oata ovaẽ aguã Páscoa ha'e ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹ va'e ára. Ha'e gui sacerdote yvatekueve va'e ha'e lei re nhombo'e va'ety kuery oikuaa pota okuapy nhemi rupi ojopy vy ojuka aguã.

²Mba'eta aipoe'i okuapy: “Ngaru oiko jave ma nda'everi, heta va'e kuery opu'ãmba e'ỹ aguã.”

Mateus 26.6-13; João 12.1-8

³Betânia tetã py Jesus oĩ mesa py, Simão lepra oguereko va'ekue ro py. Oĩa py ou peteĩ kunha heakuã porã va'e ryrũ ita xiĩ va'e guigua ogueru va'e. Heakuã va'e ma hepyve va'e, nardo anho'i tynyẽ. Ha'e gui ma hyru oipe'a vy Jesus akã re onhoẽ heakuã porã va'e.

⁴Amongue ikuai va'e ojou vai vy jomeme aipoe'i:

— Mba'erã tu ojavyky heakuã porã va'e?

⁵Mba'eta ha'e nunga ma trezentos raxa ára repy re ovende va'e rire, iporiaukue'i pe ome'ẽ aguã — he'i. Ha'e vy ijavyvu rei okuapy hexe.

⁶Ha'e ramo Jesus aipoe'i:

— Tove ri. Mba'e re tu pendeayvu rei kunha va'e re? Mba'emo porã ete ojapo xeivy.

⁷Mba'eta iporiaukue'i ma pendereve riae 'rã ikuai. Peipytyvõxea hora rei ha'eve peipytyvõ aguã. Ha'e rã xee ma ndaiko riaei 'rã pendereve.

⁸Kunha va'e ma ha'eve va'e ojapo. Amano e'ỹ mbove voi omoeakuã xerete xenhono porãa rã guarã.

⁹Anhetẽ aipoa'e pẽvy: Mamo rã yvy jave re ayvu porã omombe'ua py omombe'ua avi 'rã kunha va'e ojapo va'ekue, hexe ima'endu'aa vy.

Mateus 26.14-16; Lucas 22.3-6

¹⁰Hemimbo'e kuery doze va'e regua Judas Iscariotes hery va'e ma sacerdote yvatekueve va'ea py oo, Jesus ojopy uka aguã.

11 Ha'e kuery ha'e nunga oendu vy oguero vy'a rei, ha'e vy ixupe ijayvu peráta ome'ẽ aguã re. Ha'e ramo Judas oikuaa pota ha'eve jave ojopy uka aguã re.

Mateus 26.17-19; Lucas 22.7-13

12 Ha'e gui ovaẽ ngaru mbojape imbovua revegua e'ỹ ijypya ára, Páscoa pyguarã vexa'i ojukaa aguã. Ha'e ramo hemimbo'e kuery oporandu Jesus pe:

— Mamo tu reipota roo roguereko katu Páscoa ára py jakaru aguã?

13 Ha'e ramo mokoĩ guemimbo'e omondouka vy aipoe'i:

— Tapeo ha'vy tetã re. Ha'e py penerovaexĩ 'rã peteĩ ava yryru ogueraa va'e.

14 Tapeo hupive, ha'e mamo rã oikea py hoo va'e pe aipopeje: “Orembo'ea oporandu uka kuri: ‘Mamo pa opy ja'o oĩ Páscoa ára xeremimbo'e kuery reve rokaru aguã?’ he'i uka”, peje.

15 Ha'e ramo pendevy pe oexa uka 'rã peteĩ opy ja'o tuvixa va'e opa mba'e oimba ma voia. Ha'e py 'rae pereko katu — he'i.

16 Ha'e ramo hemimbo'e kuery tetã re oo vy Jesus aipoe'iague rami ae ojou. Ha'e rami vy oguereko katu Páscoa py okaru okuapy aguã.

Mateus 26.20-25

17 Ka'aru'i ma jave oo doze guemimbo'e kuery reve.

18 Ha'e gui mesa py okaru okuapy jave Jesus aipoe'i:

— Anhetẽ aipoa'e pëvy: Peẽ kuery xereve pekaru va'e regua peteĩ zejopy uka nhemi 'rã — he'i.

19 Ha'e ramo ha'e kuery iporiaupa vy jorire-rire aipoe'i:

— Xee teve?

20 Ha'e ramo ombovai:

— Xeremimbo'e kuery doze pendekuai va'e regua peteĩ, xereve hy'a py opo'ẽ oiny va'e ae.

21 Mba'eta Ava ra'y ojeapo va'ekue ma hekorã ipara oĩa rami ae 'rã oo. Ha'e rã ijopy uka nhemiare pe ma nda'evei ete 'rã. Ixupe ma ha'eveve 'rãgue ndoikoi ma voi va'e rire.

Mateus 26.26-30; Lucas 22.16-20,39

22 Ha'e kuery okaru teri reve Jesus ojopy peteĩ mbojape. Nhanderuete oguero vy'a ma vy oipe'ã-pe'ã vy ome'ẽ ha'e kuery pe. Ha'e vy aipoe'i:

— Pejopy, kova'e ma xereve — he'i.

23 Ha'e rire karo ju ojopy. Oguero vy'a ma vy ombojoja guemimbo'e kuery pe. Ha'e rã ha'e javive oy'u.

24 Ha'e gui aipoe'i:

— Kova'e ma xereve guarã [ipyau va'e] ajapo va'e regua, heta re vy xeruguy amoẽ uka ta va'e rupi.

²⁵Anhetẽ aipoa'e pẽvy: Uva rykue xee nday'uvei ranhe 'rã, Nhanderuete po'akaa py ipyau va'e ju ay'u e'ỹa ja — he'i.^t

²⁶Ha'e gui peteĩ mboraei oporaei rire Oliveiras vyvity katy oje'oi.

Mateus 26.31-35; Lucas 22.31-34; João 13.36-38

²⁷Ha'e gui Jesus aipoe'i:

— Peẽ kuery ha'e javive xerejapa 'rã, mba'eta ipara oiny: “Ajuka uka 'rã vexa'i re opena va'e. Ha'e ramo vexa'i kuery oaĩmba 'rã”, he'iague.”

²⁸Ha'e gui anhemboete ju ma rire penerenonderã aa 'rã Galiléia katy — he'i.

²⁹Pedro aipoe'i:

— Ha'e kuery ha'e javive nderejapa teĩ xee any 'rã.

³⁰Jesus ombovai:

— Anhetẽ aipoa'e ndevy: Kova'e pyavyve uru mokoĩgue ojapukai e'ỹ mbove, mboapykue 'rã renhemombe'u xekuaa e'ỹ va'e rami — he'i.

³¹Ha'e rami teĩ Pedro aipoe'i:

— Ndereve xejukaa ta teĩ ae ma peteĩve henda py ndaxeayvui 'rã roikuaa e'ỹa rami — he'i. Hemimbo'e kuery ha'e javive ha'e rami meme ijayvu.

Mateus 26.36-46; Lucas 22.39-46

³²Ha'e gui Jesus oo peteĩ henda Getsêmani 'epy va'e py. Ha'e py ovaẽ vy aipoe'i guemimbo'e kuery pe:

— Peguapy apy, xee anhembo'e ainya ja — he'i.

³³Ngupive ogueraa Pedro, Tiago ha'e João. Ha'e vy oendu nda'eveia ha'e ojexavai etea.

³⁴Ha'e vy aipoe'i:

— Xepy'a re aendu nda'evei etea xejuka ta va'e rami. Pepyta apy peikuaa pota aguã — he'i.

³⁵Ojepe'ave'ia py ngova omovaẽ vvy re. Ha'e vy ojerure ha'eve ramo ha'e va'e hora oaxa aguã.

³⁶Ha'e vy aipoe'i:

— Xeru, xeru, opa mba'e ndevy ha'eve. Xegui oaxa 'rãgue kova'e karo. Ha'e rami avi xee aipota va'e ma toiko eme, ndee reipota va'e ae toiko — he'i.

³⁷Ha'e gui ojevy vy oxa rã okepa okuapy. Ha'e rã aipoe'i Pedro pe:

— Simão, reke ri ty'y? Neĩ peteĩ hora voi teve nda'evei reikuaa pota aguã?

³⁸Peikuaa pota, ha'e penhembo'e pendereko a'ãa py pejeity ukapa e'ỹ aguã. Penenhe'ẽ ma anhetẽ ikyre'ỹ, ha'e rã pendero'o re ma penekangy — he'i.

³⁹Ha'e gui ojepe'a ju vy onhembo'e. Ha'ekue'i rupi ae ju ijayvu.
⁴⁰Ojevy vy oexa rã okepa ju, hopeyi vaipa vy. Ha'e vy ha'e kuery pe ijayvu rã nombovai kuaai.

⁴¹Ha'e gui ma mboapykuea ma ou vy aipoe'i:

— Peke teri va'e ty'y pejopy? Ha'eva ma. Ovaẽ ma hora heko vai va'e kuery po py Ava ra'y ojeapo va'ekue omboaxaa aguã.

⁴²Pepuã ke, jaje'oi. Pee ma ou oiny xejopy ukaarã.

Mateus 26.47-56; Lucas 22.47-53; João 18.1-11

⁴³Are'y'i re Jesus ijayvu teri reve ovaẽ peteĩ hemimbo'e kuery doze ikuai va'e regua, Judas hery va'e. Hexeve heta avi ou kyxe ha'e vyvra revegua kuery. Sacerdote yvatekueve va'e, lei re nhombo'e va'ety ha'e nhomongetaa kuerya gui ou va'ekue.

⁴⁴Mba'eta ha'e kuery pe ijopy ukaa aipoe'i va'ekue: “Hova py ayvu va'e ae rã pejopy, ha'e gui peipokua reve peraa”, he'i va'ekue.

⁴⁵Ha'ekue rami vy ovaẽ vyve Jesus re onhemboja. Ha'e vy

— Xembo'ea — he'i vy oayvu.

⁴⁶Ha'e ramo ojopy vy ojokua okuapy.

⁴⁷Ha'e rami rã ha'e py peteĩ hi'aĩ va'e regua okyxe oekyi vy omboguai sacerdote yvateve va'e rembiguai nambi rupi, ha'e vy omboi.

⁴⁸Ha'e gui Jesus aipoe'i ha'e kuery pe:

— Peẽ kuery kyxe ha'e vyvra reve ri ty'y peju jojuka rive va'ety rami xejopy aguã?

⁴⁹Ko'ẽ nhavõ templo py peẽ kuery pendekuaia rupi aiko vy anhombo'e teĩ ndaxejopyi va'ekue. Ha'e rami avi guĩ nunga oiko ipara oiny va'e ojeupitypa aguã — he'i.

⁵⁰Ha'e rami rã hemimbo'e kuery ha'e javive ojepe'apa ojava vy.

Kunumi Jesus rakykue oogue

⁵¹Hakykue oo peteĩ kunumi ajukue puku py onheovã va'e. Ha'e rã ojopya ta ramo

⁵²ajukue puku gui ojepe'a vy ojava avi ovy ipire rei reve.

Mateus 26.57-68; Lucas 22.63-71

⁵³Ha'e gui ma sacerdote yvateve va'ea py ogueraa Jesus. Ha'e py ijatypa sacerdote yvatekueve va'e, nhomongetaa ha'e kuaxia re nhombo'e va'ety kuery ha'e javive.^v

⁵⁴Ha'e ramia ja hakykue Pedro oo avi mombyry'i rupi, sacerdote yvateve va'e roka peve. Ha'e vy tembiguai kuery reve ojape'e oiny tata vvyry.

- ⁵⁵ Ha'e gui sacerdote yvatekueve va'e ha'e nhomboayvu va'ety kuery Jesus ojuka ukaxe vy ojouxekue hekokué mombé'uarã, teĩ ndojoui.
- ⁵⁶ Mba'eta Jesus re heta ijayvu rive va'eri ha'ekue rami e'ỹ-e'ỹ guive.
- ⁵⁷ Ha'e rami vy amongue opu'ã vy hekokué ramigua omombe'u vy aipoe'i:
- ⁵⁸ — Ore roendu aipoe'i rã: “Xee ambovaipa 'rã kova'e templo avakue ojapo va'ekue, ha'e mboapy araa py amboae ju 'rã ajapo avakue rembiapo e'ỹ”, he'i va'ekue.
- ⁵⁹ Ha'e rami teĩ ijayvuague rami e'ỹ ae tema ijayvu.
- ⁶⁰ Ha'e gui ha'e kuery mbyte py sacerdote yvateve va'e opu'ã vy oporandu Jesus pe:
- Nerembovai va'e ty'y ndere ayvua ramo?
- ⁶¹ Ha'e rã Jesus okyrirĩ, mba'eve nde'i.
- Ha'e gui sacerdote yvateve va'e oporanduve ju:
- Ndee ma nhi'ã Nhanderuete ijayvu porãmby Ra'y Cristo?
- ⁶² Ha'e ramo Jesus ombovai:
- Xee ae ha'e. Ha'e gui pexa 'rã Ipo'akapa va'e oiporu kuaa regua re Ava ra'y ojeapo va'ekue uguapy ha'e yva gui ou ramo arai rupi — he'i.”
- ⁶³ Ha'e ramo sacerdote yvateve va'e omondoro oao reve aipoe'i:
- Mba'erã tu jaipotave hekokué mombé'uarã?
- ⁶⁴ Pendu ae ma ijayvu vai rã. Mba'exa tu peikuaa?
- Ha'e javive ombovai:
- Jajuka aguã rami ijayvu — he'i okuapy.
- ⁶⁵ Ha'e gui hexe amongue onyvõ, ha'e hova onhovã vy ounge guive. Ha'e vy aipoe'i:
- Emombe'u ke mava'e pa neunga ra'e — he'i. Xondaro kuery voi oipetepa okuapy.

Mateus 26.69-75; Lucas 22.55-62; João 18.15-18,25-27

- ⁶⁶ Ha'e ramia ja oka yvy reia py Pedro oĩa py ou peteĩ kunha'i sacerdote yvateve va'e omongakuaa va'ekue.
- ⁶⁷ Pedro ojape'e oiny rã oexa vy oma'ẽ porã, ha'e vy aipoe'i:
- Ndee voi teve reiko Jesus Nazaré pygua va'e reve.
- ⁶⁸ Ha'e ramo onhenhomi vy aipoe'i:
- Xee ndaikuaai, neĩ ndeayvua voi naendu kuaai — he'i. Ha'e vy oëve oka katy. [Ha'e jave uru ojapukai nhendu.]
- ⁶⁹ Ha'e gui teĩgue ju omongakuaa pyre oexa vy amboae kuery pe
- Peva'e voi ha'e kuery regua — he'i.
- ⁷⁰ Ha'e ramo onhenhomi ju.
- Ha'e ririve ha'e py ikuai va'e aipoe'i Pedro pe:
- Anhetẽ teve ndee ha'e kuery regua, mba'eta ndee voi Galilía pygua.

⁷¹Ha'e ramo ijayvu vaikue, oura guive:

— Xee tu ndaikuaai rima ava pendeayvua! — he'i.

⁷²Ha'e ramove mokoïguea ma uru ojavukai nhendu.

Ha'e ramo Pedro ima'endu'a Jesus aipoe'iaque re: “Kuri mokoïgue uru ojavukai e'ÿ mbove ndee mboapykue 'rã renhemombe'u xekuaa e'ÿa rami”, he'iaque re. Ha'e rã onhemboaxy vy ojae'o vaipa.

Mateus 27.1,2,11-26; Lucas 23.1-7,13-25; João 18.28–19.16

15 ¹Koë aje'ive'i reve sacerdote yvatekueve va'e jogueroayvu, nhomongetaa kuery, kuaxia re nhombo'e va'ety ha'e nhomboayvua kuery ha'e javi reve. Ha'e vy Jesus ojokua uka vy Pilatos-a py ju ogueraa.

²Ha'e gui ma Pilatos oporandu ixupe:

— Ndee ma nhi'ã judeu kuery pegua huvixave?

Jesus ombovai:

— Ndee ae ma aipo're — he'i.

³Ha'e ramo sacerdote yvatekueve va'e opa marã ijayvu hexe.

⁴Ha'e gui teïgue ju Pilatos oporandu:

— Nerembovai 'rã ri ty'? Ne'endu po rami ete ndere ayvu ou.

⁵Ha'e rami teï Jesus nombovai ae. Ha'e ramo Pilatos onhemondyi vaipa.

⁶Ha'e gui ngaru oikoa ára nhavõ huvixa opoi jepi 'rã petei nhuã py oï va'e regua, heta va'e kuery ojerurea va'e rei.

⁷Petei oï nhuã py Barrabás hery va'e, oirũ kuery reve joe opu'ã vy jojukaague py.

⁸Ha'e gui heta va'e kuery ou vy huvixa pe ojerure okuapy jepiaty rami ojapo aguã.

⁹Ha'e ramo Pilatos oporandu:

— Peipota pa apoi judeu kuery pegua huvixave? — he'i,

¹⁰mba'eta oikuaa sacerdote yvatekueve va'e ija'e e'ÿ vy rive ipo py omboaxaague.

¹¹Ha'e ramo ha'e kuery ombo'e heta va'e kuery Barrabás re ojerure okuapy aguã.

¹²Ha'e rami rã Pilatos oporandu:

— Mba'e 'rã tu ha'vy ajapo “Judeu kuery pegua huvixave” pejea re?

¹³Ha'e ramo ha'e kuery ojavukai vy

— Emoï kuruxu re! — he'i okuapy.

¹⁴Ha'e rã Pilatos aipoe'i:

— Mba'e nunga py tu ojapo vai rakae?

Ha'e rã ha'e kuery ojavukaive rei:

— Emoï kuruxu re! — he'i okuapy.

¹⁵Ha'e rami rã Pilatos heta va'e kuery ombovy'axe vy opoi Barrabás, ha'e rã Jesus ma oinupã uka rire omboaxa kuruxu re omoïa aguã.

Mateus 27.27-31

¹⁶Ha'e gui ma huvixa ro guaxu py ju xondaro kuery ogueraa. Ha'e py ijatypa xondaro kuery ha'e javi.

¹⁷Ha'e rami vy ajukue púrputa guigua py omonhemonde, ha'e juu gui peteĩ coroa ramigua ojapo vy omoĩ inhakã re.

¹⁸Ha'e vy aipoe'i:

— Iporã ete judeu kuery pegua huvixave! — he'i okuapy.

¹⁹Takua py oinupã inhakã rupi, hexe onyvõ, ha'e guenapy'ã re oĩ vy omboete.^x

²⁰Ojavyky rei ma rire ajukue púrputa guigua omboi vy ijao py ae ju omonhemonde. Ha'e gui oka katy ogueraa kuruxu re omoĩ aguã.

Mateus 27.32; Lucas 23.26

²¹Ha'e va'e jave peteĩ oaxa ovy mba'ety gui ou va'ekue, Cirene pygua Simão hery va'e, Alexandre ha'e Rufo ru. Ha'e va'e pe ma ogueraa uka okuapy kuruxu.

Mateus 27.33-44; Lucas 23.33-43; João 19.17-24

²²Ha'e gui ma Gólgota, “Akãgue renda” 'epy va'e katy ogueraa Jesus.

²³Ixupe ome'ẽ vinho mirra revegua teĩ ndoy'ui.

²⁴Ha'e gui omoĩ kuruxu re, ha'e ijao omboja'o-ja'o jomeme. Oexa okuapy xortea mba'e pa peteĩ-teĩ ogueraa 'rãa oikuaaxe vy.

²⁵Nove hora jave kuruxu re omoĩa.

²⁶Hi'áry oupi imoiny ipara va'e hexe ijayvua: “*Judeu kuery pegua huvixave*”, he'ia.

²⁷Kuruxu mboae re hexeve omoĩ avi mokoĩ imonda va'e: ijaxu e'ya re peteĩ omoĩ, ha'e rã amboae ma ijaxua re.

²⁸[Ha'e rami ojeupity ipara “Heko vai va'e kuery reve oguerekoa” he'ia.]

²⁹Oaxa oje'oivy va'e ijayvu rei hexe. Oakã ombovava-vava vy aipoe'i:

— Ndee templo rembovaipa rire mboapy araa pyve ju rejapo 'rã va'ekue,

³⁰ejereraa jepe ha'vy ndee ae kuruxu gui reguejy vy — he'i okuapy.

³¹Ha'e rami ae avi kuaxia re nhombo'e va'ety kuery reve sacerdote yvatekueve va'e ojoi rei vy aipoe'i:

— Amboae kuery ogueraa jepe va'eri ha'e ae ndojereraa jepe kuaai.

³²Tove Israel kuery pegua huvixave Cristo toguejy kuruxu gui, jaexa vy jajerovia aguã — he'i okuapy. Hexeve kuruxu re omoĩ mbyre kuery voi ojoi rei.

Mateus 27.45-56; Lucas 23.44-49; João 19.25-30

³³Kuaray mbyte jave pytũmba yvy jave re, kuaray ojero'a puku peve.

x 15.19 João 19.2,3

34 Ha'e gui kuaray ojero'a puku jave Jesus ojavukai atã:

— Eloí, Eloí, lamá sabactâni? — he'i, “Xerue, Xerue, mba'e re tu xereja?” he'ia.^y

35 Ha'e py ikuai va'e regua ha'e nunga oendu vy aipoe'i:

— Ne'endu, Elias rima oenoĩ — he'i okuapy.

36 Ha'e rami vy peteĩ ha'e kuery va'e regua onha vy vinagre py peteĩ esponja omoaký, ha'e takua apy re omovaẽ oy'u aguã. Ha'e vy aipoe'i:

— Tove, tajaexa Elias pa ou ra'e omboguejy aguã — he'i.

37 Ha'e gui ma Jesus onhendu atã vy omano.

38 Ha'e ramo henda iký'a e'ý va'e ropy ajukue okẽ regua oĩ va'e oxoro mbyte rupi, yvate gui yvy peve.

39 Ha'e rami omano ramo kuruxu rexe'i xondaro ruvixa hi'ái va'e oexa vy aipoe'i:

— Anhetẽ ae ra'e peva'e ava ma Nhanderuete Ra'y — he'i.

40 Ha'e py ikuai avi amongue kunhague mombyry'i gui omaẽ okuapy va'e. Ha'e kuery regua ma Maria Madalena, Tiago kyrive va'e ha'e José xy Maria, ha'e gui Salomé.

41 Ha'e kuery ma Galiléia rupi Jesus oiko jave hupive ikuai va'ekue oipytyvõa rupi. Ha'e kuery reve hetave ju hupive oje'oi va'ekue Jerusalém katy.

Mateus 27.57-61; Lucas 23.50-55; João 19.38-42

42 Ha'e va'e ára ma sábadu pyguarã mba'emo oguerao katupaa aguã ára. Ha'e nunga rupi ka'aru jave

43 ou peteĩ Arimatéia pygua José hery va'e, nhomongeta va'ety kuery regua omboetevepy, Nhanderuete po'akaa ojekuaa aguã oarõ oikovy va'e. Ha'e va'e ma Pilatos-a py oo vy ojerure Jesus retekue re.

44 Ha'e ramo Pilatos ma Jesus omano ma ra'ea omombe'u rã oendu vy onhemondyi. Ha'e rami vy xondaro ruvixa oenoĩ vy ixupe oporandu aje'i ma pa omano ra'ea re.

45 Xondaro ruvixa omombe'u rã oikuaa porã rire hetekue ogueraa uka José pe.

46 Ha'e ramo José ma kuruxu gui hetekue omboguejy vy onhovã peteĩ ajukue puku xiĩ porã va'e ojogua va'ekue py. Ha'e vy onhono porã peteĩ tuparã itaova re ojo'o pyre py, ha'e peteĩ ita ju ombojere hokẽ omboty aguã.

47 Ha'e ramia ja Maria Madalena ha'e Maria José xy oexa pota ho'amy oikuaa aguã mamo pa onhono porã ra'ea.

Mateus 28.1-8; Lucas 24.1-10; João 20.1-10

16 ¹Sábadu ára oaxa rire Maria Madalena, Tiago xy Maria ha'e Salomé ojogua heakuã porã va'e, oje'oi vy hetekue omoeakuã aguã.

²Ha'e gui ko'ẽmba'i jave semana ijypya ára kuaray oẽ ouvy jave oje'oi hupa katy.

³Joupe-upe aipoe'i jogueravy:

— Mava'e nda'u hupa rokẽ gui oipe'a 'rã ita jaike aguã? — he'i.

⁴Ha'e gui ha'e kuery omaẽ vy oexa ita tuvixa va'eri ombojerea ma ra'ea.

⁵Ha'e rami vy ikua py oike vy peteĩ kunumi va'e oexa onhemondea xiimba va'e, oiporu kuaa regua re oguapy oiny rã. Ha'e va'e ma ha'e kuery oexa xapy'a vy okyje okuapy.

⁶Ha'e ramo ava va'e aipoe'i:

— Pkyje eme. Peka pekuapy kuruxu re omoĩ mbyre Jesus Nazaré pygua va'e. Ha'e va'e ma onhemboete ju ma, noĩvei ma apy. Pema'ẽ ha'vy ituiague py.

⁷Ha'e gui ma tapeo hemimbo'e kuery ha'e Pedro pe aipopeje: “Galiléia katy Jesus oo 'rã penerenonderã. Ha'e py ma pexa 'rã aipoe'iague rami”, peje.

⁸Ha'e gui itakua gui oẽ vy onhamba jogueravy onhemondyipa ha'e okyje reve. Okyje vy avave rei pe nomombe'ui ranhe.

João 20.11-18

⁹Semana ijypy'ia ára aje'ive Jesus onhemboete ju rire Maria Madalena pe ranhe ojexa uka, ixugui sete anha oipe'ague va'e pe.

¹⁰Ha'e ramo kunha va'e oo vy Jesus irũ kuery pe omombe'u. Ha'e kuery ma ojae'o ha'e iporiaupa teri vy

¹¹ndogueroviai ranhe oikove jevya, kunha pe ojexa ukaague omombe'u rã oendu va'eri.

Lucas 24.13-35

¹²Ha'e rire Jesus amboae rami ojexa uka mokoĩ ha'e kuery regua tetã rovai katy oo va'e pe.

¹³Ha'e rami rire ha'e kuery ojevvy vy amboae kuery pe omombe'u teĩ ha'e kuery ndogueroviai.

Ayvu porã omombe'ua aguã re ijayvua

¹⁴Ha'e rire guemimbo'e kuery onze-ve pe ju Jesus ojexa uka, mesa py ikuai jave. Ha'e vy ha'e kuery pe ijayvu ndogueroviaiague ha'e inhakã ratãa re, mba'eta hexaare kuery “Onhemboete ju ma”, he'i rã oendu teĩ ndogueroviai rire.

¹⁵Ha'e gui aipoe'i avi:

— Tapeo opa rupi, yvy jave re ikuai va'e ha'e javive pe pemombe'u ayvu porã.^z

z 16.15 Mateus 28.18-20; Lucas 24.44-49; João 20.21; Atos 1.6-8

¹⁶Ha'e ramo oguerovia vy onhemongarai uka va'e oo jepe 'rã. Ha'e rã ndogueroviai va'e ma ombopagaa 'rã.

¹⁷Ojerovia va'e kuery ombopo'akaa 'rã po ramigua hexa pyrã ojapo aguã. Xerery rupi oipe'a 'rã anha, ha'e ayvu mboae py ijayvu 'rã.

¹⁸Ojopy 'rã mboi, ha'e veneno oy'u teĩ mba'eve ndoikoi 'rã. Imba'eaxy va'e kuery re opoko ramo okuera 'rã guive.

Lucas 24.50,51; Atos 1.6-11

¹⁹Ha'e kuery reve Senhor Jesus ijayvupa ma rire heraa yva re. Ha'e gui ma Nhanderuede oiporu kuaa regua re uguapy oiny.

²⁰Ha'e ramo hemimbo'e kuery oje'oi vy opa rupi omombe'u ayvu. Senhor voi oipytyvõ hexa pyrã ojapoa py, ha'e kuery ayvu omombe'ua rupi anhetẽ memea oikuaa uka aguã.